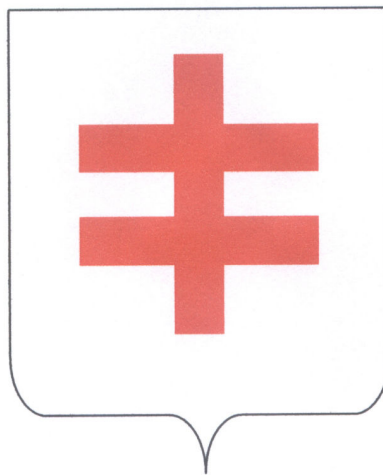

Gminny Program Ochrony Środowiska Gminy Roźwienica

SPIS TREŚCI:..... str.

1. Wprowadzenie.....	4
1.1. Zasady ogólne.....	4
1.2. Programy gminne.....	6
1.3. Wykaz limitów krajowych.....	6
2. Źródła informacji.....	8
2.1. Programy rządowe.....	8
2.2. Akty prawne i źródła informacji.....	8
3. Ogólna charakterystyka gminy.....	10
4. Zasoby przyrody.....	13
5. Zasoby wodne.....	18
5.1. Wody powierzchniowe.....	18
5.2. Wody podziemne.....	18
6. Gospodarka ściekowa.....	20
7. Powietrze atmosferyczne.....	20
7.1. Klimat.....	20
7.2. Zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego.....	21
8. Hałas.....	22
9. Powierzchnia ziemi.....	23
9.1. Geologia i geomorfologia.....	23
9.2. Gleby.....	24
10. Pola elektromagnetyczne.....	25
11. Poważne awarie	27
12. Uwarunkowania polityki ochrony środowiska	28
12.1. Uwarunkowania zewnętrzne	28
12.2. Uwarunkowania wewnętrzne	34
13. Gorące punkty.....	37
14. Rejony koncentracji działań w środowisku.....	37
14.1. Użytkowanie surowców	37
14.2. Zasoby wodne	40
14.3. Powietrze atmosferyczne, hałas i promieniowanie elektromagnetyczne	46
14.4. Powierzchnia ziemi	51

Gminny Program Ochrony Środowiska Gminy Rożwienica

14.5. Zasoby przyrodnicze i krajobraz.....	53
14.6. Poważne awarie.....	55
15. Harmonogram programu, hierarchizacja zadań i koszty realizacji.....	59
16. Uczestnicy wdrażania programu i monitoring jego realizacji	70
17. Źródła finansowania programu	76
18. System edukacyjno – informacyjny.....	89

SPIS TABEL:

1. Sieć dróg na terenie gminy Rożwienica
2. Zwodociągowanie gminy Rożwienica
3. Charakterystyka ujęć wody na terenie gminy Rożwienica
4. Wartości poziomów progowych równoważnego poziomu hałasu L_{Apr}
5. Bonitacja gleb na terenie gminy Rożwienica w ha
6. Stacje bazowe telefonii komórkowej na terenie gminy Rożwienica
7. Harmonogram realizacji Programu Ochrony Środowiska dla gminy Rożwienica w okresie 2004 – 2008 z perspektywą na lata 2009 – 2015
8. Harmonogram priorytetowych programów inwestycyjnych w gospodarce odpadowej gminy Rożwienica
9. Mierniki realizacji programu
10. Schemat przepływu wniosku wstępnego i Aplikacji do Funduszu Spójności
11. Szczegółowe rodzaje inwestycji w działaniu „Rozwój obszarów wiejskich”
12. Szczegółowe rodzaje inwestycji w działaniu „Infrastruktura ochrony środowiska”
13. Tryb rozpatrywania wniosków

1. WPROWADZENIE

1.1. Zasady ogólne

Ustawa Prawo ochrony środowiska ustaliła w m.in., że zarząd województwa, powiatu i wójt gminy w celu realizacji polityki ekologicznej państwa, sporządza odpowiednio wojewódzkie, powiatowe i gminne programy ochrony środowiska, które następnie są uchwalane przez sejmik województwa, radę powiatu lub radę gminy. Programy te sporządzane, podobnie jak polityka ekologiczna państwa co 4 lata, powinny określać cele i priorytety ekologiczne, rodzaj i harmonogram działań proekologicznych oraz środki niezbędne do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawno – ekonomiczne i środki finansowe.

„Polityka ekologiczna państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010” jest polityką krótkookresową, uszczegóławiającą przyjętą przez Sejm RP w 2001 roku „II Politykę ekologiczną państwa”. Opracowany w 2002 roku „Program wykonawczy do II Polityki ekologicznej państwa na lata 2002-2010” odnosi się również do polityki krótkookresowej na lata 2003-2006, uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010.

Program wykonawczy do II Polityki ekologicznej państwa zawiera zadania o charakterze inwestycyjnym i pozainwestycyjnym. Część z nich ma charakter jednostkowy, część zaś to pakiety przedsięwzięć (m.in. pakiet przedsięwzięć w zakresie budowy lub modernizacji oczyszczalni ścieków w systemach kanalizacji publicznej).

Cele i działania ujęte w „Polityce ekologicznej państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010”, oraz ujęte w tabelach w „Programie wykonawczym do II Polityki ekologicznej państwa na lata 2002-2010” przedsięwzięcia inwestycyjne i pozainwestycyjne, powinny być wykorzystywane przy sporządzaniu wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska w trojaki sposób:

- jako **podstawa wyjściowa** do konkretyzacji zadań w nawiązaniu do specyfiki i potrzeb danego regionu (m.in. do sporządzenia na szczeblu gminnym konkretnego wykazu planowanych do budowy lub modernizacji oczyszczalni ścieków komunalnych, oczyszczalni ścieków przemysłowych, składowisk odpadów, systemu segregacji odpadów niebezpiecznych od innych odpadów m.in.)
- jako **analog** do sformułowania regionalnych lub lokalnych wskaźników (celów), planowanych do uzyskania na danym terenie (m.in. jeśli na szczeblu krajowym planuje się

Gminny Program Ochrony Środowiska Gminy Roźwienica

uzyskać do 2010 r. zmniejszenie wodochłonności produkcji o 50%, to na szczeblu konkretnego województwa może być przyjęty wskaźnik taki sam, wyższy lub niższy; w każdym przypadku z uzasadnieniem przyczyn przyjętego wskaźnika)

- jako **inspiracja** do wprowadzenia podobnego zadania na szczeblu regionalnym bądź lokalnym, jeśli zadanie w programie wykonawczym jest ujęte ogólnie bądź dotyczy szczebla krajowego (m.in. adresowane do Ministerstwa Środowiska zadanie „Opracowanie systemu elektronicznych baz danych o środowisku i jego ochronie” może znaleźć się w programie ochrony środowiska dla wybranych miast, lub w gminach wiejskich).

Struktura gminnych programów ochrony środowiska powinna nawiązywać do struktury „Polityki ekologicznej państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010”, a więc powinna obejmować:

- **racjonalne użytkowanie zasobów naturalnych** (zmniejszenie materiałochłonności, energochłonności i wodochłonności gospodarki, ochrona gleb, racjonalna eksploatacja lasów, ochrona zasobów kopalin)
- **poprawa jakości środowiska** (ochrona wód, ochrona powietrza, gospodarowanie odpadami, hałas, pola elektromagnetyczne, bezpieczeństwo chemiczne i biologiczne, poważne awarie, ochrona przyrody i bioróżnorodności)
- **narzędzia i instrumenty realizacji programu** (wzmocnienie instytucjonalne, ramy prawa – w zakresie prawa lokalnego i decyzji organów samorządowych, planowanie przestrzenne, powiązania formalne i merytoryczne z analogicznym programem niższego i wyższego szczebla administracyjnego w celu zapewnienia regionalnej spójności programów, mechanizmy finansowania ochrony środowiska, dostęp do informacji i udział społeczeństwa)
- **współpraca przygraniczna** (dla województw, powiatów i gmin przygranicznych)
- **harmonogram realizacji i nakłady na realizację programu** (terminy realizacji, wielkość nakładów i źródła finansowania, jednostki odpowiedzialne za ich wykonanie)
- **kontrola realizacji programu** (procedury kontroli, mierniki realizacji programu, procedury weryfikacji programu).

Bardzo istotnym elementem Programu jest system jego wdrażania. Wskazuje się tu instrumenty zarządzania środowiskiem przydatne w tym zakresie, takie jak:

- miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego,
- gminne programy zrównoważonego rozwoju – Agenda 21,
- procedury określania dopuszczalnych warunków korzystania ze środowiska (m.in. pozwolenia zintegrowane),

Gminny Program Ochrony Środowiska Gminy Rożwienica

- procedury związane z lokalizacją inwestycji i techniki określania wpływu na środowisko (raport oddziaływania na środowisko, postępowanie w sprawie oceny oddziaływania na środowisko),
- procedury przeglądów ekologicznych,
- procedury oceny ryzyka środowiskowego i zdrowotnego,
- procedury dostępu do informacji o środowisku i jego ochronie,
- opłaty za korzystanie ze środowiska.

1.2. Programy gminne

Programy gminne powinny się składać z dwóch części:

- **zadań własnych gminy** (pod zadaniami własnymi należy rozumieć te przedsięwzięcia, które będą finansowane w całości lub częściowo ze środków będących w dyspozycji gminy)
- **zadań koordynowanych** (pod zadaniami koordynowanymi należy rozumieć pozostałe zadania związane z ochroną środowiska i racjonalnym wykorzystaniem zasobów naturalnych, które są finansowane ze środków przedsiębiorstw oraz ze środków zewnętrznych, będących w dyspozycji organów i instytucji szczebla wojewódzkiego i centralnego, bądź instytucji działających na terenie powiatu, ale podległych bezpośrednio organom powiatowym, wojewódzkim, bądź centralnym)

Zadania własne powinny być w programie ujęte z pełnym zakresem informacji niezbędnej do kontroli ich realizacji (opis przedsięwzięcia, terminy realizacji, instytucja odpowiedzialna, koszty, źródła finansowania). Zadania koordynowane powinny być ujęte z takim stopniem szczegółowości, jaki jest dostępny na terenie gminy.

1.3. Wykaz limitów krajowych

W II Polityce ekologicznej państwa, przyjętej przez Radę Ministrów w czerwcu 2000 r., a następnie przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej w sierpniu 2001 r., ustalone zostały następujące ważniejsze limity krajowe, związane z racjonalnym wykorzystaniem zasobów naturalnych i poprawą stanu środowiska (wszystkie dotyczą celów do osiągnięcia najpóźniej do 2010 r.):

- zmniejszenie wodochłonności produkcji o 50% w stosunku do stanu w 1990 r. (w przeliczeniu na PKB i wartość sprzedaną w przemyśle)

Gminny Program Ochrony Środowiska Gminy Rożwienica

- ograniczenie materiałochłonności produkcji o 50% w stosunku do stanu w 1990 r. w taki sposób, aby uzyskać co najmniej średnie wielkości dla państw OECD (w przeliczeniu na jednostkę produkcji, wartość produkcji lub PKB)
- ograniczenie zużycia energii o 50% w stosunku do stanu w 1990 r. i 25% w stosunku do 2000 r. (również w przeliczeniu na jednostkę produkcji, wartość produkcji lub PKB)
- dwukrotne zwiększenie udziału odzyskiwanych i ponownie wykorzystywanych w procesach produkcyjnych odpadów przemysłowych w porównaniu ze stanem z 1990 r.
- odzyskanie i powtórne wykorzystanie co najmniej 50% papieru i szkła z odpadów komunalnych
- pełna (100%) likwidacja zrzutów ścieków nieoczyszczonych z miast i zakładów przemysłowych
- zmniejszenie ładunku zanieczyszczeń odprowadzanych do wód powierzchniowych, w stosunku do stanu w 1990 r. z przemysłu o 50%, z gospodarki komunalnej (na terenie miast i osiedli wiejskich) o 30% i ze spływu powierzchniowego – również o 30%
- ograniczenie emisji pyłów o 75%, dwutlenku siarki o 56%, tlenków azotu o 31%, niemetanowych lotnych związków organicznych o 4% i amoniaku o 8% w stosunku do stanu w 1990 r.
- do końca 2005 r. wycofać z użytkowania etylinę i przejść wyłącznie na stosowanie benzyny bezołowiowej.

Limity powyższe nie były korygowane przy sporządzaniu „Polityki ekologicznej państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010”.

W programach gminnych powinny one zostać ujęte (wybiórczo lub w pełnym pakiecie), w zależności od specyficznych warunków danej gminy.

2. ŹRÓDŁA INFORMACJI

2.1. Programy rządowe

Różne programy rządowe, które w tym czy innym stopniu dotyczą ochrony środowiska i racjonalnego wykorzystania zasobów naturalnych, powinny być brane pod uwagę przy sporządzaniu programów gminnych. Są to dokumenty takiego typu jak:

- Długookresowa strategia trwałego i zrównoważonego rozwoju – „Polska 2025”
- II Polityka ekologiczna państwa
- Program wykonawczy do II Polityki ekologicznej państwa
- Założenia polityki energetycznej Polski do 2020 r.
- Strategia rozwoju energetyki odnawialnej
- Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski
- Polityka leśna państwa
- Narodowy program przygotowania do członkostwa w Unii Europejskiej i szereg innych.

2.2. Akty prawne i źródła informacji

W sporządzonym programie ochrony środowiska gminy Rożwienica uwzględniono wymagania obowiązujących przepisów prawnych (ustaw i przepisów wykonawczych dotyczących zagadnień ochrony środowiska i racjonalnego wykorzystania zasobów naturalnych).

Podstawy prawne stanowią:

- Prawo ochrony środowiska – ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r.
- Ustawa z dnia 11 stycznia 2001 r. o substancjach i preparatach chemicznych
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach
- Ustawa z dnia 11 maja 2001 r. o opakowaniach i odpadach opakowaniowych
- Ustawa z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków
- Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. prawo wodne
- Ustawa z dnia 4 lutego 1994 r. prawo geologiczne i górnicze

Gminny Program Ochrony Środowiska Gminy Rożwienica

- Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. o wprowadzeniu ustawy – Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 100, poz. 1085 z 2001r.)
- Ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. – o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. Nr 16, poz. 78 z 1997 r. z późn. Zmianami)
- Ustawa z dnia 19 grudnia 2002 r. – o zmianie ustawy o odpadach oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 7, poz. 78 z 2003 r.)
- Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80, poz. 717 z 2003 r.)
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 05.12.2002 r. w sprawie wartości odniesienia dla niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. Nr 1, poz. 12 z 2003 r.)

Podstawowe źródło informacji przy sporządzaniu programu stanowiły następujące opracowania:

- Narodowa strategia ochrony środowiska na lata 2000 – 2006, Ministerstwo Środowiska, 2000
- Ochrona Środowiska 2001, GUS Warszawa 2001,
- II Polityka Ekologiczna Państwa, 2001.
- Projekt Programu wykonawczego do II Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2002-2010.
- Koncepcja sieci Natura 2000 w Polsce. Raport końcowy. Czerwiec 2001
- Narodowa Strategia edukacji ekologicznej. Ministerstwo Środowiska, 1998.
- Materiały, wydruki, protokoły i inne dokumenty

3. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY

Według podziału administracyjnego Polski gmina Rożwienica leży w południowej części powiatu jarosławskiego, położonego we wschodniej części województwa podkarpackiego. Graniczy z gminami Pawłosiów, Pruchnik, Chłopice w powiecie jarosławskim, z gminą Krzywczyna w powiecie przemyskim i gminą Zarzecze w powiecie przeworskim.

Rożwienica jest gminą wiejską, jej siedzibą jest miejscowość Rożwienica. Wyróżnia się 11 sołectw. Teren gminy jest niezwykle urokliwy i różnorodny, na jej obszarze znajduje się lasy mieszane wchodzące w skład Obszaru Chronionego Pogórza Dynowskiego wraz z otuliną z unikalnymi okazami fauny i flory. Naturalne walory przyrodnicze regionu – duże kompleksy leśne bogate w runo, zróżnicowany krajobraz, czyste powietrze, strefa ciszy, stawiają gminę w rzędzie miejsc poszukiwanych przez turystów, miłośników przyrody, myśliwych, grzybiarzy.

Obszar gminy zajmuje powierzchnię 7069 ha, a struktura użytkowania gruntów przedstawia się następująco:

Rodzaj użytkowania gruntu		Powierzchnia w (ha)	% powierzchni ogólnej
Użytki rolne	Grunty orne	4156	58,4
	Łąki i pastwiska	931	13,3
	Sady	99	1,5
Lasy		1360	19,3
Inne		523	7,5
Razem		7069	100

Gminę zamieszkuje 6531 osób (wg danych UG Rożwienica za 2003 r.).

Pod względem zaludnienia gminę Rożwienica zaliczyć należy do jednostek średnich w powiecie jarosławskim. Gęstość zaludnienia w gminie jest niższa niż w pozostałych obszarach powiatu i wynosi 92 osoby na km².

W okresie ostatnich lat stwierdza się brak stabilizacji ludności w gminie.

Gminny Program Ochrony Środowiska Gminy Roźwienica

Kolejnym czynnikiem wpływającym na liczbę ludności w gminie jest poziom migracji. W gminie Roźwienica od kilku lat obserwuje się niekorzystne zjawisko odpływu mieszkańców, w tym szczególnie ludzi młodych.

Mieszkańcy emigrują do miast – jest to emigracja zarobkowa w poszukiwaniu lepszego miejsca pracy oraz lepszych warunków bytowych. Zbliżona liczba mieszkańców przenosi się na wieś. Zjawisko to tłumaczy się wchodzeniem w związki małżeńskie mieszkańców z sąsiadujących miejscowości, w wyniku czego jedno z małżonków zmienia miejsce zamieszkania.

Rok 2002 zamknął się saldem migracji wynoszącym 24 osoby.

Funkcje gminy Roźwienica w dotychczasowym rozwoju związane były z kompleksem gospodarki żywnościowej, uzupełniając leśnej. Funkcja rolnicza oparta była na wielostronnej produkcji roślinno – hodowlanej, z dużym udziałem zbóż, ziemniaków,. Obecnie obszary rolnicze wymagają restrukturyzacji, ukierunkowanej na wielofunkcyjny rozwój wsi i rolnictwa. Uwzględniając strukturę zatrudnienia w gminie do wiodących zaliczyć należy funkcje:

- rolnicze,
- wytwórcze i usługowe.

Regres i upadek rolnictwa spowodował koncentrację niekorzystnych zjawisk społeczno – gospodarczych w obszarze gminy, do których należą:

- ograniczeni produkcji rolniczej,
- niewykorzystanie potencjału gospodarczo – społecznego gminy (zmniejszenie i postępująca degradacja),
- ograniczenie działalności budowlanej – spadek liczby budowanych mieszkań
- znaczne bezrobocie w grupie ludności w wieku produkcyjnym.

Ważnym problemem ludności wiejskiej podobnie jak i dla całego powiatu jarosławskiego, który będę starał się przedstawić w mojej pracy to zjawisko bezrobocia.

Bezrobocie spotęgowało się wraz z utratą pracy przez tzw. chłopo-robotników, czyli dwuzawodowców łączących pracę poza rolnictwem z prowadzeniem gospodarstwa rolnego. Powodem łączenia tych obu prac była ciężka sytuacja materialna osób gospodarujących przeważnie na mało urodzajnej ziemi i o małym areale.

Gmina Roźwienica dysponuje porównywalnym z gminami wiejskimi potencjałem gospodarczym. Na obszarze gminy zarejestrowane są 92 podmioty gospodarki narodowej. W gminie występują następujące gałęzie działalności przemysłowo – wytwórczej:

Gminny Program Ochrony Środowiska Gminy Rożwienica

- przetwórstwo drewna, przemysł i produkcja wyrobów z drewna., przetwórstwo tartaczne,
- Eksploatacja surowców (prowadzona sporadycznie),
- Budownictwo ogólne, usługi budowlane, drogowe.

Rodzaje i zakres działalności usługowej w gminie charakteryzuje zestawienie:

- usługi handlowe,
- usługi transportowe
- usługi rolnicze,
- usługi weterynaryjne,
- obsługa firm i nieruchomości,
- sklepy i handel,
- zakłady usługowe.

Stwierdza się zmienność w ilości zakładów, obiektów wytwórczych i usługowych. Układ branżowy pozostaje jednak dość stabilny i charakteryzuje się:

- dominacją firm związanych z przeróbką drewna,
- rozdrobnioną bazą handlu detalicznego,
- brakiem przetwórstwa powiązanego z gospodarką żywnościową.

Rolnicy indywidualni w gminie gospodarzą na powierzchni ok. 4525 ha użytków rolnych własnych oraz na gruntach dzierżawionych od Agencji. W rękach indywidualnych rolników pozostaje blisko 87,25 % powierzchni użytków rolnych.

Zła koniunktura w rolnictwie, niska opłacalność powoduje małe zainteresowanie trwałym powiększaniem gospodarstw wymusza zmniejszenie kosztów poprzez ograniczenia nawożenia mineralnego, zabiegów chemizacyjnych i agrotechnicznych. W efekcie powoduje to spadanie plonów. Mimo znaczącego wzrostu powierzchni zajmowanej przez gospodarstwa indywidualne oraz średniej powierzchni gospodarstwa struktura ich jest niekorzystna.

Główne powiązania zewnętrzne gminy zapewniają drogi:

Tabela Nr 1 Sieć dróg na terenie gminy Rożwienica w roku 2004.

NR DROGI	NAZWA DROGI (RELACJE)	DŁUGOŚĆ	
		ogółem	W tym o nawierzchni ulepszonej
Drogi wojewódzkie			
880	Jarosław-Pruchnik	18	18

Gminny Program Ochrony Środowiska Gminy Rożwienica

881	Żurawica-Łańcut	5	5
Drogi powiatowe o znaczeniu lokalnym			
1633R	Rączyna-Rożwienica	5,5	5,5
1619R	Zarzecze-Bystrowice-Pełnatycze	3,7	3,7
1620R	Pełnatycze-Wola Rożwienicka	3,0	3,0
1771R	Mokra-Jankowice-Chłopice	0,3	0,3
1633R	Rożwienica-Rudołowice	2,7	2,7
1773R	Bystrowice -Więckowice	1,7	1,7
1780R	Węgierka-Krzywca	8,6	8,6
1781R	Wola Węgierska-Helus	2,7	2,7
1774R	Bystrowice – Pawłowice- Pruchnik	5,8	
Drogi gminne			
1 11802 R	Bystrowice-Rudołowice	2,6	
1 11807 R	Rudołowice-Mokra	3,5	
1 11804 R	Rudołowice-Jankowice	1,85	
1 11806 R	Rożwienica-Tuligłowy	1,6	
1 11811 R	Bystrowice-Chorzów	1,4	
1 11109 R	Różniatów-Hawłowice	2,053	
1 11805 R	Wola Rożwienica-Rożwienica	2,48	
1 11803 R	Cząstkowice-droga przez wieś	0,18	
1 11809 R	Bystrowice-wola Rożwienica	1,537	
1 11806 R	Rudołowice-droga przez wieś	,73	
1 11814 R	Chorzów-droga przez wieś	1,15	
1 11812 R	Węgierka –Hawłowice	1,321	
1 11808 R	Tyniowice-Parcelecja Węgierka	2,35	
1 11810 R	Tyniowice-droga przez wieś	0,25	
1 11658 R	Węgierka-Pruchnik	0,5	

Część dróg powiatowych pełni funkcje lokalne. W gminie nie ma dróg krajowych.

Powiązania telekomunikacyjne gminy zapewnia cyfrowa centrala automatyczna w Rożwienicy i Pruchniku oraz linie kablowe.

4. ZASOBY PRZYRODY

Na terenie gminy Rożwienica występują tereny urozmaicone i ładny widokowo krajobraz oraz lasy, które powierzchniowo zajmują 1344 ha, co stanowi 19% powierzchni ogólnej. Skład gatunkowy obecnych drzewostanów przedstawia się następująco: jodła ok. 35 %, buk –

Gminny Program Ochrony Środowiska Gminy Roźwienica

40%, modrzew, sosna, dąb, grab, brzoza, topola ok. 25%. Lasy administrowane są przez Nadleśnictwo Kańczuga .

Szczególnie korzystne warunki krajobrazowe występują w południowej części gminy w miejscowościach Węgierka i Wola Węgierska. W tych rejonach czyste środowisko oraz krajobraz o dużych walorach przyrodniczych sprzyjają rozwojowi turystyki stosowanej i agroturystyki. Owe tereny nazywane są przez mieszkańców gminy „Małymi Bieszczadami”.

Zbiorowiska roślinne występujące na terenie gminy to:

- zbiorowiska synantropijne – tereny upraw , największy powierzchniowo
- zbiorowiska sadów i ogrodów
- zbiorowiska łąkowe i pastwiskowe – najczęściej w dolinie mleczki
- zbiorowiska wodne - w dolinie mleczki
- parki i zieleń miejska
- zbiorowiska leśne (w tym lasy glebochronne na stokach o nachyleniu powyżej 30° zajmujące powierzchnię 820 ha)
- drzewostany gospodarcze - nasienne
- zbiorowiska zaroślowe – występujące bezpośrednio przy granicy pól uprawnych jako zadrzewienia śródpolne i umocnienie skarp i miedz.

Świat zwierzęcy jest typowy dla pogórza karpackiego. Spośród zwierzyny grubej w lasach bytują dziki, jelenie, sarny . Dość dużo występuje drobnych zwierząt: lisy, borsuki , kuny. Z chronionych ptaków występują: kruk, bocian czarny . W czystych wodach żyją raki i ryby pospolite.

W miejscowości Węgierka przy skrzyżowaniu dróg wojewódzkich Jarosław - Pruchnik z drogą Łańcut – Żurawica znajduje się prawnie chroniony pomnik przyrody – dąb szypułkowy śr. 580 cm i wysokości $h = 25$ m.

Obszar chronionego krajobrazu

Na terenie gminy w części południowej występuje obszar chronionego krajobrazu Pogórza Dynowskiego powołany Uchwałą WRN w Przemyślu Nr XX/148/87 z dnia 25 czerwca 1987 r i utrzymany w mocy obwieszczeniem Wojewody Przemyskiego z dnia 11 grudnia 1990 r.

Obszar chronionego krajobrazu to wielkopowierzchniowa forma ochrony, wprowadzona w miejscach o wysokich walorach krajobrazowych i zachowanych różnorodnych ekosystemach. Ustanowienie OCHK nie wyklucza działalności człowieka na obszarze chronionym, jednakże musi być ona uwarunkowana potrzebami przyrody. Należy podkreślić, że jest to bardzo

Gminny Program Ochrony Środowiska Gminy Rożwienica

korzystne dla człowieka i przyrody rozwiązanie umożliwiające zachowanie walorów krajobrazowych i środowiskowych chronionego terenu i tym samym stanowiąc o jego ciągłej atrakcyjności.

Celem obszarów Chronionego krajobrazu jest:

- zatrzymanie procesu degradacji środowiska i zachowanie równowagi ekologicznej
- utrzymanie dotychczasowych wartości krajobrazu naturalnego i kulturowego
- tworzenie osłony dla obszarów o surowszych rygorach ochrony
- wypracowanie racjonalnych zasad turystycznego wykorzystania obszaru
- ochrona obszarów stanowiących część systemu ekologicznego

Forma ta nie dostarcza wystarczająco mocnych podstaw ochronie przyrody. Zakazy obowiązujące na terenie obszaru są symboliczne i dotyczą

1. lokalizowania zakładów przemysłowych lub innych inwestycji uciążliwych dla środowiska powodujących zniekształcenia środowiska, gleby, wody, powietrza i roślinności
2. lokalizowania ferm zwierzęcych o technologii bezściółkowej

W obecnych realiach prawnych oraz w stosunku do roli jaką obszar pełni w odniesieniu do przyrody są to zakazy niewystarczające. W obecnie obowiązującej ustawie o ochronie przyrody obszar chronionego krajobrazu jest terenem chronionym ze względu na:

1. wyróżniające się krajobrazowo tereny o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe w szczególności ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z masową turystyką i wypoczynkiem, lub
2. istniejące albo odtwarzane korytarze ekologiczne.

Obszar chronionego krajobrazu Pogórza Dynowskiego znakomicie nadaje się do wypełnienia obu zadań, mimo iż został utworzony dla skromniej określonych celów i w innych realiach prawnych. W związku z tym należy dostosować sytuację prawną obiektu do tak określonej roli ochronnej poprzez wprowadzenie odpowiednich zakazów z listy art. 26a ustawy o ochronie przyrody. Proponuje się wprowadzenie następujących zakazów:

- 1) lokalizowania nowych obiektów zaliczanych do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów o ochronie środowiska
- 2) lokalizacji budownictwa lotniskowego poza miejscami wyznaczonymi w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego
- 3) utrzymywania otwartych rowów i zbiorników ściekowych

Gminny Program Ochrony Środowiska Gminy Rożwienica

- 4) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeśli służą innym celom niż ochrona przyrody i zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz gospodarki rybnej
- 5) likwidowania małych zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodnoblotnych
- 6) wylewania gnojowicy, z wyjątkiem nawożenia własnych gruntów rolnych
- 7) lokalizacja ośrodków chowu, hodowli – posługujących się metodą bezściółkową
- 8) likwidowania zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych
- 9) umyślnego zabijania dziko żyjących zwierząt, niszczenia nor, legowisk zwierzęcych, tarlisk i złożonej ikry, ptasich gniazd oraz wybierania jaj
- 10) wydobywania torfu oraz niszczenia gleby

Obszar Chronionego Krajobrazu Pogórza Dynowskiego

Podstawa Prawna – Uchwała WRN w Przemyśle Nr XX/148/87 z dnia 25 czerwca 1987 r i utrzymany w mocy obwieszczeniem Wojewody Przemyskiego z dnia 11 grudnia 1990 r.

Lokalizacja – na terenie gminy Rożwienica leży niewielka część tego obiektu. Zajmuje on tereny leśne, pozostawiając enklawy polne gminy poza granicami.

Przedmiot i cel ochrony – ochrona wartości przyrodniczych i wypoczynkowo – rekreacyjnych

Parki wiejskie

W granicach gminy Rożwienica znajduje się 3 parki wiejskie

1. Rożwienica – park dworski, Własność Gminy Rożwienica
2. Rudołowice – park dworski, Własność Gminy Rożwienica
3. Więckowice – park dworski . Własność prywatna.

Obiekty te są zadbane, chociaż wymagają rewaloryzacji zgodnie z pierwotnymi założeniami. Brak działań konserwatorskich sprzyja procesom samorzutnej regeneracji naturalnych ekosystemów leśnych, które stanowiły kanwę dla układów kształtowanych przez ogrodników, a dzisiaj odtwarzają się zgodnie z potencjalną roślinnością naturalną.

Na terenie gminy stwierdzono stosunkowo liczne stanowiska roślinności torfotwórczej. Są one ograniczone głównie do obszarów śródleśnych i spotykane zasadniczo w dwóch

Gminny Program Ochrony Środowiska Gminy Rożwienica

sytuacjach topograficznych: w dawnych zatokach. Są to zbiorowiska mszarów wełniankowatorfowcowych i turzycowisk – wskazane do ochrony w rezerwatach i użytkach ekologicznych.

Katalog najważniejszych zbiorowisk leśnych gminy Rożwienica stanowią różne odmiany lasów gospodarczych z dużym udziałem gatunków iglastych. Wielkie połacie jodłowych i sosnowych pokrywają południową część gminy.

Na terenach rolnych i zurbanizowanych gminy występuje roślinność związana ze skutkami działalności człowieka.

Zaniechanie użytkowania rolniczego podmokłych łąk prowadzi do szybkich zmian sukcesyjnych. We wczesnych stadiach rozwijają się zbiorowiska ziołoroślowe, o bogatym i często interesującym składzie florystycznym. Na tym etapie znajduje się część łąk w rejonie Woli Rożwienickiej i Częstkowic. Równolegle postępuje ekspansja turzyc i nitrofilnych szuwarów, poprzedzająca rozwój zarośli wierzbowych i młodników olszowych. W trakcie tego procesu dochodzi do utraty bioróżnorodności florystycznej.

Ze skrajami lasów, siedliskami ruderalnymi, zaniedbanymi parkami, ogrodami, cmentarzami itp. Związane są zbiorowiska okrajkowe i ziołorośla nitrofilne. Dominują w nich bujne i najczęściej pospolite rośliny nitrofilne, wśród których spotkać można osobliwości florystyczne, zwykle obcego pochodzenia.

Pozostałe typy fitocenoz gminy Rożwienica związane są z uprawami polowymi różnych typów. Stanowią je efemeryczne zbiorowiska roślin jednorocznych i tzw. chwastów, tworzących układy przestrzenne z roślinnością okresowo wilgotnych, mulistych zagłębień.

5. ZASOBY WODNE

5.1. Wody powierzchniowe

Gmina Rożwienica należy do zlewni Wisłoka poprzez Mleczkę Wschodnią. Gmina znajduje się na terenie następujących zlewni częściowych:

Na terenie gminy płynie tylko rzeka Mlecza Wschodnia i niewielkie strumienie i potoki należące do zlewni Wisłoka:

Mlecza Wschodnia jest największą rzeką gminy. Płynie Węgierki poprzez Więckowice, Bystrowice, Wolę Rożwienicką i Częstkowice do granicy gminy z gminą Zarzecze.

Jodłówka jest dopływem Mleczi. Wypływa z źródeł znajdujących się na terenie gminy Pruchnik i poprzez Czudowice łączy się w miejscowości Częstkowice z Mleczką Wschodnią.

Obniżanie się poziomu wód gruntowych jest zjawiskiem bardzo niekorzystnym, prowadzącym do wysychania i zamierania zbiorników wodnych i torfowisk, mających kluczowe znaczenie dla bioróżnorodności terenu.

Na pogarszającą się jakość wszystkich wód powierzchniowych w gminie Rożwienica wpływ wywiera brak skanalizowania terenu gminy.

W gminie Rożwienica zjawiska źródłiskowe występują na niewielką skalę. Znajduje się tu szereg miejsc dawnych wypływów wód, ustałych obecnie na skutek znacznego obniżenia poziomu wód gruntowych w regionie.

5.2. Wody podziemne

Na terenie gminy Rożwienica poziom wód gruntowych uległ w okresie ostatnich kilkudziesięciu lat znacznemu obniżeniu do czego przyczyniły się melioracje dużych przestrzeni terenów podmokłych. Wskutek obniżania się poziomu wód podziemnych współcześnie dochodzi do skomplikowania systemu hydrograficznego. Na terenie gminy występuje zbiornik wód podziemnych. Główny użytkowy poziom wodonośny występuje w gminie na głębokościach od 25 m ppt. Głębsze poziomy wodonośne nie były szczegółowo badane w granicach gminy, niemniej wiadomo że należą do zasobnych. Bezpośrednia alimentacja głównego poziomu użytkowego w granicach gminy następuje w północnej jej

Gminny Program Ochrony Środowiska Gminy Rożwienica

części oraz na południu, gdzie również pokrywają się z dobrze przepuszczalnymi utworami sandrowymi.

Gmina Rożwienica charakteryzuje się bardzo wysokim odsetkiem mieszkańców zaopatrywanych w wodę z systemów komunalnych. Łączna długość sieci wodociągowej rozdzielczej wynosiła 78,1 km. W obszarze gminy eksploatowanych jest 2 ujęcia wody .

Tabela Nr 2 Zwodociągowanie gminy Rożwienica

Miejscowość	Ujęcie wody	Wodociąg średnica	Ilość przyłączy
Rożwienica	Wola Rożwienicka	160-63	185
Wola Rożwienicka	Wola Rożwienicka	110-63	99
Rudołowice	Wola Rożwienicka	110-63	203
Cząstkowice	Wola Rożwienicka	110-63	117
Czudowice	Wola Rożwienicka	90-63	58
Bystrowice	Wola Rożwienicka	160-63	94
Więckowice	Wola Rożwienicka	90-63	49
Tyniowice	Tyniowice	160-63	103
Chorzów	Tyniowice	110-63	65
Węgierka	Tyniowice	110-63	152
Wola Węgierska	Tyniowice	110-63	100
Rożwienica Mokra i Rudołowice Mokra	Chłopice	110-63	51

Tabela Nr 3 Charakterystyka ujęć wody na terenie gminy Rożwienica.

Lokalizacja	Właściciel	Numer studni	Głębokość studni [m]	Wydajność [m ³ /h]	Pobór wody [m ³ /d]	Obsługiwane miejscowości
Wola Rożwienicka	Gmina Rożwienica	1	50,0	16	406	Rożwienica
		2	46,5	15		Wola Rożwienicka Rudołowice Cząstkowice Czudowice Bystrowice Więckowice

Gminny Program Ochrony Środowiska Gminy Rożwienica

Tyniowice	Gmina	1	30,5	10	156	Tyniowice
	Rożwienica	2	35,0	10		Węgierka
						Chorzów
						Wola
						Węgierska

6. GOSPODARKA ŚCIEKOWA

Najważniejszym źródłem zanieczyszczenia wód są ścieki, dla których odbiornikami są na terenie gminy wody powierzchniowe i grunt. Nie bez znaczenia są rozproszone punkty zrzutu ścieków do szamb przydomowych lub gospodarskich zlokalizowane prawie na każdej posesji w gminie z uwagi na brak kanalizacji w części miejscowości gminy.

W gminie Rożwienica systemem zbiorczej kanalizacji sanitarnej objętych jest 6 miejscowości tj. Rożwienica, Rudołowice, Wola Rożwienicka, Częstkowice i Czudowice. Długość sieci kanalizacyjnej wynosi 68,1 km a długość przykanalików 6,5 km. Do roku 2004 sieć kanalizacyjną obsługiwała biologiczno-mechaniczna oczyszczalnia ścieków w Woli Rożwienickiej o przepustowości 362 m³/dobę. Obecnie w celu zapewnienia oczyszczania ścieków od pozostałych mieszkańców gminy prowadzona jest rozbudowa oczyszczalni do przepustowości 728 m³/dobę.

Z uwagi na przedstawioną powyżej sytuację jedną z form gospodarki ściekowej na terenie gminy jest ich gromadzenie w zbiornikach bezodpływowych i okresowy wywóz na oczyszczalnię ścieków. Z uwagi na znaczne koszty wywozu ścieków powszechne jest na terenie gminy wykorzystanie rolnicze ścieków nie poprzedzone żadnymi badaniami zarówno tych pierwszych jak i gruntów.

Znaczna część zbiorników do gromadzenia ścieków jest najprawdopodobniej nieszczelna i stanowi rzeczywiste zagrożenie dla gruntów i wód podziemnych.

7. POWIETRZE ATMOSFERYCZNE

7.1. Klimat

Klimat gminy według podziału W. Sokołowicza należy do pasa klimatów kształtowanych pod wpływem gór i wyżyn. Cechami charakterystycznymi tego pasa klimatycznego są dość

Gminny Program Ochrony Środowiska Gminy Roźwienica

wysokie dobowe amplitudy temperatury powietrza szczególnie na stokach o ekspozycji osłonecznionej i niskie amplitudy na zboczach i stokach zacienionych. Opady są tu dość wysokie gdyż suma rocznych opadów sięga 780 mm. Długość poszczególnych pór roku przedstawia się następująco:

Czas trwania zimy dochodzi do 90 dni z zaleganiem pokrywy śniegowej do 85 dni. Czas trwania lata wynosi 99 dni.

Liczba pogodnych dni wynosi przeciętnie 63 dni zaś pochmurnych do 115 dni. Warunki klimatu lokalnego uzależnione są do rzeźby terenu, nachyleń zbocza i stoków oraz ich ekspozycji. Najkorzystniejsze są tereny o ekspozycji SE, S i SW a najniekorzystniejsze o dużych nachyleniach i ekspozycji północnej lub zbliżonej do północy.

Najwyższe przeciętne średnie miesięczne temperatury zanotowano w lipcu i wyniosły one 20,2 °C w 1998 roku oraz 22,4 °C w roku 2002.¹

Najniższe w lutym, 1998 roku -5.1 °C i -10,5 °C w styczniu 2002 roku.

Znaczne różnice temperatur między okresem letnim, a zimowym potwierdzają cechy kontynentalne klimatu na badanym obszarze, wchodzącym w skład małopolski wschodniej.

7.2. Zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego

Brak danych o emisjach i stężeniu zanieczyszczeń w powietrzu na terenie gminy Roźwienica.

Największą uciążliwość dla powietrza atmosferycznego na terenie gminy stanowi tzw. niska emisja. Niska emisja zanieczyszczeń powietrza jest to tzw. emisja komunikacyjna i emisja komunalna pochodząca z lokalnych kotłowni węglowych i indywidualnych palenisk domowych opalanych najczęściej węglem tanim, a więc o złej charakterystyce i niskich parametrach grzewczych. Wielkość emisji z tych źródeł jest trudna do oszacowania.

Z bilansu danych wykonanych w 1999 roku według metodologii CORINAIR (przyjętej przez Europejską Agencję Środowiska) wynika, że w Polsce podczas spalania paliw, zwłaszcza w paleniskach domowych i kotłowniach o niskiej sprawności, powstaje prawie 40% emisji tlenku węgla, 18% dwutlenku siarki, 9% tlenków azotu i ponad 17% niemetanowych lotnych związków organicznych.

W Polsce emisja gazów ze źródeł mobilnych (tzw. emisja komunikacyjna) wynosi: ponad 28% tlenku węgla, 42% tlenków azotu i 28% niemetanowych lotnych związków organicznych.

Na podstawie danych z badań przeprowadzonych w Krakowie można oszacować, że w miastach, wzdłuż szlaków drogowych o dużym natężeniu ruchu kołowego udział emisji komunikacyjnej w całkowitej emisji tlenku węgla może wynieść nawet 80%, a tlenków azotu około 50%.

Oszacowanie wielkości udziału emisji niskiej w całkowitej emisji gazów i pyłów jest trudne, ze względu na liczbę i rozproszenie emitatorów. Jednak w ostatnich latach obserwuje się rosnący udział emisji niskiej.

¹ Dane ze stacji meteorologicznej w Przemyśle – 2002r.

8. HAŁAS

Ostatnie badania hałasu wskazują na poszerzanie obszarów o niekorzystnym klimacie akustycznym, co w konsekwencji prowadzi do objęcia szkodliwym wpływem hałasu coraz większej liczby ludzi. Dane dostępne w literaturze mówią o tym, że około 1/3 mieszkańców Polski narażona jest na ponadnormatywny hałas, taką też wartość można szacunkowo przyjąć dla oceny zagrożeń akustycznych dla województwa zachodniopomorskiego.

Podstawowym wskaźnikiem oceny klimatu akustycznego jest poziom równoważny A hałasu L_{Aeq} , stanowiący średnią w czasie wartość poziomu hałasu, wyznaczoną w sposób określony polską normą. Zgodnie z aktualnie obowiązującymi przepisami, podstawą określenia dopuszczalnej wartości poziomu równoważnego hałasu jest przyporządkowanie danego terenu do określonej kategorii wg sposobu zagospodarowania.

Wartości poziomów progowych równoważnego poziomu hałasu L_{Apr} w środowisku, których przekroczenie powoduje zaliczenie obszaru, na którym poziom hałasu przekracza poziom dopuszczalny, do kategorii terenu zagrożonego hałasem przedstawiono w tabeli 6. (wg tabeli A do Rozporządzenia Ministra Środowiska z dn. 9.01.2002 w sprawie wartości progowych poziomów hałasu, Dz. U. 8/02, poz. 81).

Tabela 4

Wartości poziomów progowych równoważnego poziomu hałasu L_{Apr}

Lp.	Przeznaczenie terenu	Wartość progowa poziomu hałasu wyrażona równoważnym poziomem dźwięku A [dB]			
		drogi lub linie kolejowe		pozostałe obiekty i grupy źródeł hałasu	
		Pora dnia – przedział czasu odniesienia = 16h	Pora nocy – przedział czasu odniesienia = 8h	Pora dnia – przedział czasu odniesienia = 8h (najmniej korzystnym)	Pora nocy – przedział czasu odniesienia = 1h (najmniej korzystnej)
1	Obszary A ochrony uzdrowiskowej	60	50	50	45
2	Tereny wypoczynkowo-rekreacyjne poza miastem	60	50	-	-
3	a. Tereny zabudowy związanej ze stałym lub wielogodzinnym	65	60	60	50

Gminny Program Ochrony Środowiska Gminy Rożwienica

	pobytem dzieci i młodzieży b. Tereny zabudowy szpitalnej i domów opieki społecznej				
4	Tereny zabudowy mieszkaniowej	75	67	67	57

Na terenie gminy Rożwienica WIOŚ nie prowadził badań natężenia hałasu. Dominującym źródłem hałasu w gminie jest ruch drogowy (drogi wojewódzkie nr 880 i 881). O wielkości poziomu hałasu z tego źródła decydują: hałas pojazdów, natężenie ruchu, udział taboru ciężkiego w natężeniu ruchu pojazdów kołowych, prędkość pojazdów, ich stan techniczny, stan nawierzchni dróg, płynność ruchu, nachylenie jezdni, a także kultura jazdy kierowców. W gminie Rożwienica do zwiększenia natężenia hałasu przyczynia się zły stan nawierzchni wielu dróg. Dodatkowym źródłem hałasu są zakłady stolarskie, często usytuowane w obrębie zabudowy mieszkalnej.

9. POWIERZCHNIA ZIEMI

9.1. Geologia i geomorfologia

Na terenie gminy występują osady trzeciorzędowe i górnokredowe. Osady trzeciorzędowe występują w obrębie kotliny sandomierskiej, będącej częścią składowej jednostki geologicznej nazwanej zapadliskiem Podkarpackim. Osady te to osady mórz głębokich nazwane łąkami Rakowieckimi. Powyżej utworów starszego podłoża występują osady czwartorzędowe zbudowane z (plejstocénskich i holocénskich) osadów rzecznych, eliptycznych, wodnolodowych i zboczowych.

Plejstocénskie osady zboczowe pokrywają podłoże w obrębie pogórza. wykształcone są w postaci lessopodobnych glin pylastych i plastycznych zawierających domieszki rumoszu. Miąższość do 4,5 m. Plejstocénskie osady wodno-lodowcowe zalegają bezpośrednio na łąkach trzeciorzędowych. Osady górnej kredy związane są z terenami Pogórza Dynowskiego należącej do dużej jednostki geologicznej nazwanej Karpatami zewnętrznymi. Na tym terenie występują fałdy brzeżne zbudowane z piaskowców, łupków i łożupków oraz margli warstw inoceramitowych.

9.2. Gleby

Gleba jest elementem środowiska, w którym odbywa się produkcja rolnicza. Stanowi podstawę przestrzenną naturalnych procesów produkcyjnych. Jest źródłem składników pokarmowych, powietrza i wody dla roślin oraz miejscem gdzie rozwijają się korzenie roślin.

Gleba obejmuje powierzchniową warstwę skorupy ziemskiej, która wytwarza się ze skał przekształconych pod wpływem działania człowieka.

Jakość gleby ma duży wpływ na typy i efekty produkcji rolniczej. Planowanie roślin, ich wzrost, determinują właściwości gleby, do których należą:

- właściwości chłonne, wodne, powietrzne, ciepłne,
- zasobność w składniki pokarmowe,
- gruzełkowatość struktury

Dokładne poznanie tych cech pozwalana na opracowanie odpowiednich do określonych warunków glebowy systemów uprawy i nawożenia, zapewniających osiąganie wysokich plonów nawet w warunkach niezbyt sprzyjających intensywnej produkcji.

Na podstawie właściwości fizycznych, biologicznych, chemicznych gleby orne podzielono na 8 klas bonitacyjnych: I, II, IIIa, IIIb, IVa, IVb, V, VI, przy czym klasa I oznacza gleby najlepsze, a klasa VI oznacza najslabsze.

Niezależnie od powyższej klasyfikacji wyróżnia się czternaście kompleksów rolniczej przydatności gruntów ornych.

Pokrywa glebowa omawianego terenu jest pod względem typologii średnio zróżnicowana, przy czym zauważa się znaczną przewagę dwóch typów gleb, a mianowicie czarnoziemów i gleb brunatnych właściwych.

Lokalnie występują gleby brunatne wyrugowane, a w dolinach mady rzeczne. Ze względu na skład mechaniczny skały macierzystej wytworzyły się tu gleby dobre i bardzo dobre odznaczające się bardzo dobrymi cechami fizyczno-chemicznymi, tj. właściwą wilgotnością, zwięzłością, gruzełkowatością, odpowiednią ciepłotą i przewodnością.

Ponadto posiadają odpowiednio wykształcony poziom próchniczny.

W związku z tym występują tu w znacznej mierze gleby klasy I i II, oraz III A i III B.

Gleby klas gorszych tj. IVa i IVb występują w rejonie pogórza na stokach.

Czarnoziemy na terenie badanej gminy zajmują 74% powierzchni użytków rolnych.

Odnaczają się bardzo dobrymi właściwościami fizyczno-chemicznymi i należą do najżyźniejszych gleb.

Gminny Program Ochrony Środowiska Gminy Rożwienica

Gleby czarnoziem utworzyły się z lessu zasobnego w węglan wapnia pod wpływem roślinności łąkowo-stepowej. Sprzyjało to gromadzeniu się dużej ilości próchnicy.

Tabela Nr 5 Udział poszczególnych gleb w gminie Rożwienica wśród gruntów ornych

TYPY GLEB	POWIERZCHNIA	
	w ha	% udział
Czarnoziemy	3286,1	74
Gleby brunatne	934,9	24
Mady	60	2
Razem	4281	100

Wyróżniamy czarnoziemy zdegradowane i deluwialne.

Gleby brunatne zajmują 24% powierzchni użytków rolnych gminy.

Cechą charakterystyczną tego typu gleb jest występowanie pod poziomem próchnicznym na ogół wyraźnie wykształconego poziomu brunatnienia, które zawdzięcza związkom żelaza i niektórym związkom próchnicznym, które ulegają wytrącaniu z poziomu próchnicznego.

Gleby te posiadają właściwe stosunki powietrzno-wodne.

Miąszość poziomu próchnicznego wynosi od 20 do 30 cm, u podnóży stoków w obrębie obniżień terenowych wytworzyły się gleby brunatne deluwialne o głębokim poziomie próchnicznym (30-80 cm) i większej zasobności w składniki pokarmowe.

Mady zajmują 2% powierzchni użytków rolnych. Wytworzone są z aluwii rzecznych, współczesnych trasów zalewowych, a ich wspólną cechą charakterystyczną jest budowa warstwowa, przy czym miąszość poszczególnych warstw ich skład mechaniczny ma niekiedy duże zróżnicowanie.

10. POLA ELEKTROMAGNETYCZNE

Ustawa Prawo ochrony środowiska definiuje pola elektromagnetyczne jako „pole elektryczne, magnetyczne oraz elektromagnetyczne o częstotliwościach od 0Hz do 300GHz”. Takie rodzaje promieniowania mogą występować wszędzie: w domu, miejscu pracy i

Gminny Program Ochrony Środowiska Gminy Rożwienica

wypoczynku. Źródłem tego promieniowania są stacje radiowe, telewizyjne i telefonii komórkowej, medyczne urządzenia diagnostyczne i terapeutyczne, urządzenia przemysłowe i gospodarstwa domowego (kuchenki mikrofalowe) oraz systemy przesyłowe energii elektrycznej. Z punktu widzenia ochrony środowiska istotne znaczenie mają urządzenia radiokomunikacji rozsiewczej; stacje nadawcze radiowe, telewizyjne i telefonii komórkowej, które emitują do środowiska fale elektromagnetyczne wysokiej częstotliwości w postaci radiofal o częstotliwości od 0,1 – 300 MHz i mikrofal od 300 do 300 000 MHz.

Zagadnienia ochrony ludzi i środowiska przed promieniowaniem elektromagnetycznym są uregulowane przepisami bezpieczeństwa i higieny pracy, prawa budowlanego, prawa ochrony środowiska, zagospodarowania przestrzennego i przepisami sanitarnymi.

Na terenie gminy stacje przesyłowe telefonii komórkowej zlokalizowane są w m. Rożwienica. System elektroenergetyczny gminy oparty jest na sieci krajowej o napięciu 15 kV . Tak więc na terenie gminy brak jest znaczących źródeł promieniowania elektromagnetycznego.

Istotnym źródłem promieniowania niejonizującego są również:

- stacje radiowo-telewizyjne
- pojedyncze nadajniki radiowe
- stacje bazowe telefonii komórkowej GSM instalowane na kominach, na budynkach użyteczności publicznej, wysokich budynkach mieszkalnych oraz specjalnych masztach.
- radiostacje amatorskie, których moc może sięgać 750 W,
- stacje bazowe trunkingowej sieci łączności radiotelefonicznej.

Tabela Nr 6 Stacje bazowe telefonii komórkowej na terenie gminy Rożwienica

Nazwa stacji	Lokalizacja	Dopuszczalny poziom emisji [W]	Rodzaj anteny
Stacja bazowa telefonii komórkowej	Rożwienica	40	Sektorowa
		80	Paraboliczna

11. POWAŻNE AWARIE

Istotne zagrożenie dla środowiska stanowią przede wszystkim zakłady stosujące w procesie technologicznym różnorodne związki chemiczne. Na terenie gminy Roźwienica nie ma takiego zakładu na liście nadzwyczajnych zagrożeń środowiska w woj. podkarpackim w zakresie chloru, amoniaku, kwasu solnego, wodorotlenku sodu, lateksu i innych toksycznych chemikaliów.

Potencjalne źródło poważnych awarii stanowią zakłady prowadzące magazynowanie, transport i dystrybucję produktów ropopochodnych. Dotyczy to szczególnie baz paliw płynnych.

Działania kontrolno – rozpoznawcze w jednostkach gospodarczych (potencjalnych sprawcach nadzwyczajnych zagrożeń środowiska) prowadzi Inspekcja Ochrony Środowiska pod kątem określenia zagrożeń, a w szczególności:

- stanu ilościowego materiału stwarzającego zagrożenie dla środowiska i zdrowia ludzi (substancje toksyczne)
- sposobu zabezpieczenia miejsca zagrożenia na terenie zakładu
- przygotowania sprzętowego do zwalczania i usuwania skutków awarii przemysłowych
- posiadania planu ratownictwa awaryjnego na wypadek wystąpienia nadzwyczajnych zagrożeń środowiska.

W Polsce pogorszenie zanotowano w transporcie drogowym, gdyż wzrasta ilość wypadków z udziałem substancji i środków niebezpiecznych. Jest to wynikiem wzmożonego ruchu kołowego, wzrostu ilości przewożonych niebezpiecznych substancji – głównie paliw oraz złego stanu technicznego dróg i pojazdów.

Mając to na uwadze należy uznać za potencjalne źródła awarii przemysłowych drogę wojewódzką nr 880 i 881 ze stacją paliw w Roźwienicy- Mokrej, Roźwienicy i Tyniowicach jako miejsca wypadków drogowych i zagrożeń produktów ropopochodnych dla powierzchni ziemi, gleb i wód o zasięgu lokalnym, drogi powiatowe i gminne.

W latach 2000 – 2003 na terenie gminy Roźwienica zdarzeń o znamionach poważnych awarii nie zanotowano.

12. UWARUNKOWANIA POLITYKI OCHRONY ŚRODOWISKA

Założenia wyjściowe do opracowania programu ochrony środowiska opierają się na uwarunkowaniach, zarówno tych, które dotyczą wszystkich regionów i są uwarunkowaniami zewnętrznymi jak i tych, które wynikają z zamierzeń rozwojowych powiatu jarosławskiego, determinujących przyszły kształt gospodarczy, społeczny, a także środowiskowo-przestrzenny powiatu. Dlatego też istotne jest omówienie najważniejszych dokumentów, które wyznaczają ramy dla programu ochrony środowiska, zarówno w skali międzynarodowej, krajowej, wojewódzkiej, powiatowej i lokalnej - gminnej.

Naczelną zasadą, którą przyjęto w działaniach zmierzających do zdrowego środowiska jest zasada zrównoważonego rozwoju, który to rozwój będzie realizowany poprzez właściwą politykę ochrony środowiska zintegrowaną z politykami innych dziedzin.

12.1. Uwarunkowania zewnętrzne

II Polityka Ekologiczna Państwa jest dokumentem w pełni odzwierciedlającym deklarowaną przez Polskę konieczność realizacji zasad zrównoważonego rozwoju. Głównym celem polityki ekologicznej państwa jest zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego społeczeństwa polskiego w XXI wieku oraz stworzenie podstaw dla opracowania i realizacji strategii zrównoważonego rozwoju kraju. Proces integracji z Unią Europejską stanowi ważne wsparcie działań służących osiągnięciu głównego celu nowej polityki państwa.

Zasady polityki ekologicznej przedstawione w dokumencie odnoszą się zarówno do sposobów, zakresu jak i instrumentów służących osiąganiu celów tej polityki. Oprócz **zasady zrównoważonego rozwoju** jako nadrzędnej, przyjętej w Konstytucji RP, jest szereg zasad pomocniczych i konkretyzujących.

Są to zasady takie jak:

Zasada przeczności, czyli przewidywania i podejmowania działań wtedy, gdy pojawia się uzasadnione prawdopodobieństwo, że problem wymaga rozwiązania, a nie wtedy, gdy istnieje już pełne naukowe potwierdzenie. Związana z nią jest zasada wysokiego poziomu ochrony środowiska, która zakłada, że stosowanie zasady prewencji i przeczności powinno być ukierunkowane na wysoki i bezpieczny dla zdrowia ludzkiego poziom ochrony środowiska.

Gminny Program Ochrony Środowiska Gminy Rożwienica

Zasada integracji polityki ekologicznej z politykami sektorowymi oznacza uwzględnienie w politykach sektorowych celów ekologicznych na równi z celami gospodarczymi i społecznymi.

Zasada równego dostępu do środowiska przyrodniczego traktowana jest w kategoriach sprawiedliwości międzypokoleniowej, międzyregionalnej i międzygrupowej oraz równoważenia szans pomiędzy człowiekiem a przyrodą.

Zasada regionalizacji jest istotna przy konstruowaniu i stosowaniu narzędzi polityki ekologicznej, gdyż oznacza rozszerzenie uprawnień dla samorządu terytorialnego i wojewodów do ustalania regionalnych opłat, normatywów, ulg i wymogów ekologicznych wobec jednostek gospodarczych. Odnosi się to w szczególności do trzech rodzajów obszarów:

- obszarów silnie przekształconych i zdegradowanych lub zagrożonych degradacją
- obszarów o wysokich walorach przyrodniczych (z przewagą funkcji ochronnych, naukowych i rekreacyjnych oraz znaczącą rolą leśnictwa i ekologicznego rolnictwa)
- obszarów pośrednich (z przewagą intensywnego rolnictwa i umiarkowanie rozwijanego przemysłu, przede wszystkim przetwórczego).

Zasada ta oznacza także skoordynowanie polityki regionalnej z regionalnymi ekosystemami w Europie (Morze Bałtyckie i strefy przybrzeżne, tereny górskie i podgórskie, doliny rzeczne i obszary wodno-błotne, szczególnie w strefach przygranicznych).

Zasada uspołecznienia polityki ekologicznej realizowana poprzez stworzenie instytucjonalnych, prawnych i materialnych warunków do udziału obywateli, grup społecznych i organizacji pozarządowych w procesie kształtowania modelu zrównoważonego rozwoju przy jednoczesnym rozwoju edukacji ekologicznej, rozbudzaniu świadomości i wrażliwości ekologicznej oraz kształtowaniu nowej etyki zachowań wobec środowiska. Proces ten będzie przebiegał z wykorzystaniem mechanizmów i zaleceń wynikających z Konwencji w sprawie dostępu do informacji, udziału społeczeństwa w podejmowaniu decyzji i dostępu do procedur sądowych w sprawach dotyczących środowiska”.

Zasada „zanieczyszczający płaci” odnosi się do odpowiedzialności za skutki zanieczyszczenia i stwarzania innych zagrożeń. Odpowiedzialność tę ponoszą wszystkie jednostki użytkujące środowisko, a więc także konsumenci, zwłaszcza, gdy mają możliwość wyboru mniej zagrażających środowisku dóbr konsumpcyjnych.

Zasada prewencji zakłada, że przeciwdziałanie negatywnym skutkom dla środowiska powinno być podejmowane na etapie planowania i realizacji przedsięwzięć w oparciu o

Gminny Program Ochrony Środowiska Gminy Rożwienica

posiadaną wiedzę, wdrożone procedury ocen oddziaływania na środowisko oraz monitorowanie prowadzonych przedsięwzięć. Oznacza to w szczególności:

- zapobieganie powstawaniu zanieczyszczeń poprzez stosowanie tzw. najlepszych technik (BAT)
- recykling, czyli zamykanie obiegu materiałów i surowców, odzysk, energii, wody i surowców ze ścieków i odpadów oraz gospodarcze wykorzystanie odpadów zamiast ich składowania
- zintegrowane podejście do ograniczania i likwidacji zanieczyszczeń i zagrożeń zgodnie z zaleceniami Dyrektywy Rady 96/61/WE w sprawie zintegrowanego zapobiegania zanieczyszczeniom i kontroli (tzw. dyrektywa IPPC)
- wprowadzanie pro-środowiskowych systemów zarządzania procesami produkcji i usługami, zgodnie z ogólnosięciowymi i europejskimi wymogami w tym zakresie, wyrażonymi m.in. w standardach ISO 14000 i EMAS, programach czystszej produkcji i Responsible Care itp.

Zasada subsydiarności wynika m.in. z Traktatu o Unii Europejskiej i oznacza, że Unia podejmuje działania nie należące do jej kompetencji, gdy cele proponowanych działań nie mogą być osiągnięte poprzez państwo członkowskie. Będzie to oznaczało przekazywanie części kompetencji i uprawnień decyzyjnych dotyczących ochrony środowiska na właściwy szczebel regionalny lub lokalny tak, aby był on rozwiązywany na najniższym szczeblu, na którym może zostać skutecznie i efektywnie rozwiązany.

Zasada klauzul zabezpieczających umożliwia państwom członkowskim stosowanie w uzasadnionych przypadkach ostrzejszych środków w porównaniu z wymaganiami wspólnotowego prawa ekologicznego. Zasada ta umożliwi realizację wyżej wymienionej zasady regionalizacji oraz stosowanie adekwatnych instrumentów prawnych i ekonomicznych na obszarach silnie przekształconych i zdegradowanych.

Zasada skuteczności ekologicznej i efektywności ekonomicznej odnosi się do wyboru planowanych przedsięwzięć inwestycyjnych ochrony środowiska a następnie do oceny osiągniętych wyników. Oznacza potrzebę minimalizacji nakładów na jednostkę uzyskanego efektu.

W dokumencie II Polityki Ekologicznej omówione zostały cele ogólne polityki ekologicznej, w których w szczególności podjęto problemy o charakterze strategicznym oraz taktycznym (realizacyjnym). Cele ogólne omówione zostały także w różnych horyzontach czasowych. Jako oddzielne zagadnienie omówiona została ekologizacja polityk sektorowych. Odmienne

Gminny Program Ochrony Środowiska Gminy Rożwienica

są bowiem problemy poszczególnych sektorów i odmienne powinny być metody i instrumenty ich rozwiązywania. Dotyczy to sektorów takich jak: przemysł i energetyka, transport, rolnictwo, leśnictwo, budownictwo i gospodarka komunalna, zagospodarowanie przestrzenne, turystyka, ochrona zdrowia, handel i działalność obronna. Wskazane zostały przede wszystkim cele i działania, jakie należy podjąć w ramach programów sektorowych, jako konieczny udział sektorów w realizacji zrównoważonego rozwoju.

Bardzo istotną częścią polityki ekologicznej państwa są nowe wyzwania wynikające z:

- konieczności sprostania wymogom Unii Europejskiej w odniesieniu do środowiska najważniejsze przedsięwzięcia to; poprawa jakości wód, gospodarowania odpadami - bezpieczna likwidacja bądź unieszkodliwianie, wyeliminowanie emisji niektórych substancji zagrażających życiu i zdrowiu ludzi lub uzyskanie bezpiecznych wskaźników emisyjnych zanieczyszczeń powietrza
- procesów przekształceń własnościowych
- problemów bezpieczeństwa chemicznego związanego z gwałtownym wzrostem asortymentu produkowanych i użytkowanych substancji i preparatów chemicznych
- spraw bezpieczeństwa biologicznego związanego z szybkim rozwojem biotechnologii i stosowaniem genetycznie zmodyfikowanych organizmów (rozwiązania powinny być dostosowane do wymagań Dyrektywy Rady 90/219/EWG z dnia 20 kwietnia 1990 w sprawie kontrolowanego wykorzystania genetycznie modyfikowanych organizmów (GMO) i Dyrektywy Rady 90/220/EWG z dnia 23 kwietnia 1990 r. w sprawie zamierzonego uwolnienia do środowiska genetycznie zmodyfikowanych mikroorganizmów oraz Protokołu o bezpieczeństwie biologicznym do Konwencji o różnorodności biologicznej). Sprawy bezpieczeństwa biologicznego i GMO dotyczą także ochrony gleb przed degradacją
- spraw bezpieczeństwa obywatelskiego związanych z koniecznością dalszego rozwoju świadomości ekologicznej szerokich kręgów społeczeństwa oraz wzrostem ich aktywnego uczestnictwa w konkretnych działaniach na rzecz środowiska i poprawy efektywności tych działań.

Szczegółowa struktura celów polityki ekologicznej państwa obejmuje cele w dwóch grupach: cele w sferze racjonalnego użytkowania zasobów naturalnych oraz cele w zakresie jakości środowiska.

Analiza celów i działań szczegółowych w ramach racjonalnego użytkowania zasobów naturalnych w perspektywie krótko-, średnio- i długookresowej wskazała na szczególnie istotne z punktu widzenia problemów występujących na terenie gminy Bierzwnik. I tak:

Gminny Program Ochrony Środowiska Gminy Rożwienica

W ramach racjonalizacji użytkowania wody - konieczne zaniechanie nieuzasadnionego wykorzystywania wód podziemnych na cele przemysłowe i nieprzemysłowe, zmniejszenie wodochłonności produkcji o 50% w stosunku do stanu w 1990 roku, w perspektywie długookresowej osiągnięcie wskaźników zużycia wody nie przekraczających wartości dla państw OECD.

W zakresie zmniejszenia materiałochłonności i odpadowości produkcji - promowanie najlepszych technik (BAT).

W celu zmniejszenia energochłonności gospodarki i wzrostu wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych - ograniczenie zużycia energii o 25% do roku 2010, a do roku 2025 o 50% w stosunku do roku 2000, intensyfikacja rozwoju energetyki odnawialnej, do roku 2010 co najmniej podwojenie wykorzystania tej energii w stosunku do roku 2000, zgodnie z celami Unii Europejskiej wyrażonymi w Białej Księdze (COM(97)599).

W zakresie ochrony gleb i powierzchni ziemi, łączenie racjonalności ekonomicznej i ekologicznej w wykorzystaniu zasobów gleb, maksymalne zagospodarowanie nieużytków i rekultywacja tzw. starych, dzikich składowisk. Zgodnie z zasadą subsydiarności obowiązek ochrony gleb i powierzchni ziemi leży w kompetencji państw członkowskich UE i regionów (województw). Należy zaznaczyć, że dopiero od kilku lat widać próby bardziej wyraźnego zarysowania polityki ochrony gleb w dokumentach UE, czego przykładem jest dokument "Soil protection for sustainable development. The soil protection communication - DG Environment Draft January 2002" i przygotowywany aktualnie projekt Dyrektywy Glebowej. Sprawy ochrony gleb i powierzchni ziemi regulują dwie Konwencje: Konwencja UNCCD (United Nations Convention to Combat Desertification) w sprawie zwalczania pustosynnienia.

Wśród celów dotyczących jakości środowiska wymienić należy następujące:

- gospodarowanie odpadami - strategie i plany gospodarowania odpadami na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym, programu likwidacji odpadów niebezpiecznych, wzrost odzysku surowców, opakowań, recyklingu materiałów z opakowań, do roku 2010 wtórne wykorzystywanie co najmniej 50% papieru i szkła
- stosunki wodne i jakość wód - zapobieganie zanieczyszczeniu słodkich wód powierzchniowych i podziemnych, przywracanie wodom podziemnym i powierzchniowym właściwego stanu ekologicznego (zapewnienie źródeł poboru wody do picia)

Gminny Program Ochrony Środowiska Gminy Rożwienica

- stres komunikacyjny, hałas i promieniowanie - zmniejszenie narażenia mieszkańców na zanieczyszczenie powietrza i hałas, zmniejszenie intensywności degradacji powierzchni ziemi, poprawa estetyki otoczenia
- jakość powietrza - przeciwdziałanie powstawaniu zanieczyszczeń powietrza, wśród substancji zanieczyszczających powietrze i zagrażających bezpośrednio lub pośrednio środowisku i zdrowiu są także substancje niszczące warstwę ozonową kontrolowane przez protokół Montrealski, zgodnie z wymogami protokołów z Aarhus wprowadzenie norm emisji dla 12 dziedzin działalności przemysłowej, wprowadzenie pozwoleń na emisję zanieczyszczeń powietrza w ramach zintegrowanych pozwoleń na emisję zagrożeń wszystkich elementów środowiska (zgodnych z dyrektywą IPPC), do 2010 roku ograniczenie emisji pyłów o 75%, dwutlenku siarki o 56%, tlenków azotu o 31%, lotnych związków organicznych (poza metanem) o 4% w stosunku do stanu w 1990 roku, zgodnie z wymogami protokołów z Aarhus do Konwencji w sprawie transgranicznego zanieczyszczenia powietrza na dalekie odległości (EMEP) ograniczenie emisji metali ciężkich i trwałych zanieczyszczeń organicznych, osiągnięcie w latach 2008-2012 wielkości emisji gazów cieplarnianych nie przekraczającej 94% wielkości z roku 1988 i spełnienie wymagań protokołu z Kioto
- nadzwyczajne zagrożenia środowiska - harmonizacja przepisów prawnych z dyrektywą „Seveso II” i innymi odnoszącymi się do przeciwdziałania nadzwyczajnym zagrożeniom środowiska, eliminowanie lub zmniejszanie skutków dla środowiska z tytułu „noś” (nadzwyczajne zagrożenie środowiska) a także doskonalenie istniejącego systemu ratowniczego na wypadek zaistnienia awarii i klęsk żywiołowych
- różnorodność biologiczna i krajobrazowa.- zwiększenie skali rekultywacji i renaturalizacji obszarów zdegradowanych, realizacja zobowiązań Konwencji o ochronie różnorodności biologicznej, ochrona gatunków dzikiej flory i fauny poprzez rozbudowę i doskonalenie systemu reglamentacji obrotu okazami i wyrobami zgodnie z postanowieniami Konwencji Waszyngtońskiej i wymogami unijnymi, ochrona najbardziej zagrożonych ekosystemów oraz gatunków i ich siedlisk przez tworzenie i powiększanie narodowej sieci obszarów chronionych na terenie gminy Rożwienica.

12.2. Uwarunkowania wewnętrzne

Rozwój każdego regionu zależy od wielu czynników występujących w danym obszarze, a także od zjawisk zachodzących w skali kraju a nawet szerzej. Są to zjawiska jednocześnie wpływające na wszystkie dziedziny życia człowieka oraz warunkujące stan środowiska. Wśród nich istotne są tzw. tendencje rozwojowe, w pewnym zakresie trudne do przewidzenia, zwłaszcza z punktu widzenia ich konsekwencji dla gospodarki i środowiska.

Tendencje rozwojowe

Wśród najważniejszych tendencji rozwojowych należy wymienić:

- Globalizację gospodarki
- 24-godzinną gospodarkę
- Wzrost zamożności społeczeństwa
- Koncentrację zatrudnienia w obszarach zurbanizowanych
- Restrukturyzację przemysłu i rozwój terenów przemysłowych nowego typu
- Rozwój rolnictwa i obszarów wiejskich
- Rozwój pozarządowych organizacji.

Tendencje te mogą mieć negatywny lub pozytywny wpływ na stan środowiska i sposób korzystania z jego zasobów. Znajomość ich pozwala na podjęcie działań umożliwiających z jednej strony zapobieganie niekorzystnym zmianom, możliwych do przewidzenia, zaś z drugiej strony - właściwe ukierunkowanie w przyszłej polityce gminy zjawisk mogących mieć pozytywny wpływ na stan środowiska.

Cele rozwojowe gminy Roźwienica

Wszelkie działania dotyczące rozwoju Gminy Roźwienica wynikają z zamieszczonej w strategii następującej Misji Gminy Roźwienica: **„Gmina boryka się z podobnymi problemami jak gminy sąsiednie, szczególnie w dziedzinie infrastruktury i rolnictwa. Wyróżnia gminę zapal i zaangażowanie obywateli. Mieszkańcy chcą rozwijać drobny przemysł przetwórczy, a przez to budować rynek pracy w gminie oraz szczególnie dbać o poziom oświaty. Gmina będzie też promowała i rozwijała malownicze tereny w miejscowości Wola Węgierska, które w przyszłości będą istotnym czynnikiem rozwoju.”**

Z misji bezpośrednio wynikają obszary, które gmina powinna rozwijać, planując swój dalszy rozwój. Obszary rozwojowe gminy Roźwienica wzajemnie się przenikają i są zależne od siebie. Wiele zadań z obszaru infrastruktury technicznej wpływać będzie na wypełnienie zadań w oświacie, sektorze usług czy rolnictwie.

Gminny Program Ochrony Środowiska Gminy Rożwienica

Szczegółowy sposób realizacji powyższej misji został opisany w Strategii Rozwoju Gminy Rożwienica, w siedmiu równorzędnych obszarach, którym podporządkowano cele strategiczne do każdego obszaru.

STRATEGICZNE OBSZARY

I CELE ROZWOJU

GMINY ROŻWIENICA

OBSZAR I. Infrastruktura techniczna.

OBSZAR II. Rolnictwo.

OBSZAR III. Oświata.

OBSZAR IV. Przedsiębiorczość / Sektor usług.

OBSZAR V. Kultura/Sport/Turystyka.

OBSZAR VI. Bezpieczeństwo.

OBSZAR VII. Promocja gminy.

STRATEGICZNE OBSZARY I CELE ROZWOJU

GMINY ROŻWIENICA

OBSZARY STRATEGICZNE	CELE STRATEGICZNE OBSZARU
I. Infrastruktura techniczna	1. Poprawa warunków życia mieszkańców 2. Stworzenie możliwości rozwojowych gospodarki w gminie 3. Wspieranie lokalnej przedsiębiorczości
II. Rolnictwo.	1. Restrukturyzacja rolnictwa w gminie 2. Promocja nowych form działalności gospodarczej 3. Zwiększanie liczby pozarolniczych miejsc pracy
III. Oświata	1. Zapewnienie dzieciom i młodzieży lepszych warunków dostępności do szkół na poziomie podstawowym i gimnazjalnym 2. Kształcenie dzieci i młodzieży na wysokim poziomie.
IV. Przedsiębiorczość/ sektor usług.	1. Działania zmierzające do pogłębienia rynku pracy w gminie 2. Walka z bezrobociem poprzez zatrudnianie miejscowej ludności 3. Zmniejszanie ukrytego bezrobocia na wsi

Gminny Program Ochrony Środowiska Gminy Rożwienica

V. Kultura/Sport/Turystyka	1. zwiększenie dynamiki życia kulturalnego i sportowego w gminie 2. Stworzenie dodatkowej płaszczyzny edukacyjnej dla dzieci i młodzieży
VI. Bezpieczeństwo	1. Poprawa bezpieczeństwa publicznego w gminie 2. Inicjowanie i wspieranie samoobrony obywatelskiej
VII. Promocja gminy	1. Wykreowanie wizerunku gminy 2. Zaistnienie gminy w świadomości mieszkańców powiatu oraz województwa.

Analiza listy podcelów wpisanych pod poszczególne kategorie pozwala na wybór tych, które mogą mieć istotne znaczenie dla zmian w poziomie jakości środowiska oraz dla stopnia wykorzystania jego zasobów. W szczególności podstawą dalszej projekcji zmian w środowisku są następujące cele szczegółowe:

- zapewnienie warunków do satysfakcjonującego bytu materialnego, w tym: wyżywienia, mieszkania, przebywania w zdrowym środowisku, leczenia i wypoczynku,
- uzyskanie wysokiego poziomu obsługi mieszkańców (gospodarstw domowych) dotyczących usług publicznych oraz dobrej dostępności przestrzennej w tym zakresie,
- znalezienie i wykorzystanie nowych kół napędowych gospodarki
- wielofunkcyjny rozwój wsi zwłaszcza pod kątem turystyki
- zdecydowana modernizacja dziedzin tradycyjnych, w tym kompleksu rolno-spożywczego,
- generowanie rozwoju uwzględniające oszczędne, racjonalne wykorzystywanie posiadanych zasobów i walorów,
- intensywny rozwój małych i średnich przedsiębiorstw bez ujemnego wpływu na środowisko,
- uzyskanie i utrzymanie wysokiej jakości stanu środowiska zwłaszcza powietrza, wód i gleb
- harmonijny rozwój sieci osadniczej,
- prowadzenie przyjaznej dla środowiska przyrodniczego polityki inwestycyjnej i zagospodarowania przestrzennego (z systemem obszarów chronionych).

Wśród powyższych celów szczegółowych istotne dla programu ochrony środowiska są te, które mogą mieć wpływ na zmianę stanu środowiska.

Powyższe cele i generalne tendencje rozwojowe prowadzą do trzech rodzajów działań, które mogą wywoływać niekorzystne zmiany w środowisku. Są to:

Gminny Program Ochrony Środowiska Gminy Rożwienica

- intensyfikacja rozwoju gminy zwłaszcza w aspekcie wykorzystania turystycznego
- aktywizacja gospodarcza obszarów wiejskich
- wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich.

13. GORĄCE PUNKTY

Głównym zagrożeniem dla środowiska pozostaje zbyt duża koncentracja lub natężenie zanieczyszczeń i innych uciążliwości w niektórych miejscach obszaru kraju. Są to tzw. "gorące punkty". Działania podejmowane w celu zmniejszenia lub eliminacji negatywnego oddziaływania "gorących punktów" na środowisko i zdrowie człowieka należy traktować jako działania priorytetowe na każdym szczeblu.

Celem mającym priorytetowe znaczenie w skali województwa podkarpackiego jest:

*Minimalizacja wpływu na środowisko oraz eliminacja ryzyka dla zdrowia ludzi
w miejscach największego oddziaływania na środowisk,
w tzw. "gorących punktach" (hot spots).*

Również polityka ekologiczna państwa do celów krótkookresowych o charakterze ogólnym zalicza m.in. *zmniejszenie negatywnego oddziaływania na zdrowie i środowisko tzw. "gorących punktów", w tym zmniejszenie ich liczby.*

Na terenie gminy Rożwienica brak jest inwestycji i przedsięwzięć zaliczanych do tzw. gorących punktów.

Intensyfikacja rozwoju rolnictwa a zwłaszcza hodowli może w najbliższym czasie doprowadzić do powstania niewielkich (w skali kraju czy województwa) zakładów – ferm hodowlanych wymagających stałej kontroli w celu zapewnienia zgodnej z przepisami działalności zwłaszcza w zakresie emisji substancji do środowiska.

14. REJONY KONCENTRACJI DZIAŁAŃ W ŚRODOWISKU

14.1. Użytkowanie surowców

Gminny Program Ochrony Środowiska Gminy Rożwienica

Racjonalne gospodarowanie zasobami naturalnymi jest jednym z podstawowych warunków zrównoważonego rozwoju i odzwierciedla zasadę prewencji w polityce ekologicznej. Zagadnienie to ma charakter kompleksowy, a w jego ramach należy mówić o:

- racjonalizacji użytkowania wody
- zmniejszenie materiałochłonności i odpadowości produkcji
- zmniejszeniu energochłonności gospodarki i wzroście wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych
- racjonalnym wykorzystaniu gleb
- wzbogacaniu i racjonalnej eksploatacji zasobów leśnych
- ochrona złóż kopalin przed niekontrolowaną eksploatacją.

Główny cel ekologiczny do 2011 roku w tej dziedzinie to:

Racjonalizacja zużycia energii, surowców i materiałów wraz ze wzrostem udziału wykorzystywanych zasobów odnawialnych

Strategia realizacji celu

Racjonalizacja użytkowania wody

Działania powinny objąć wszystkie dziedziny gospodarki korzystające z zasobów wody. Wśród nich należy wymienić na terenie gminy Rożwienica przede wszystkim:

- gospodarkę komunalną,
- rolnictwo.

W najbliższej przyszłości konieczne jest zaniechanie nieuzasadnionego korzystania z wód podziemnych przez zakłady i rolnictwo, ograniczenie marnotrawstwa wody w gospodarstwach domowych, ograniczenie strat wody w systemach jej rozprowadzania.

Zgodnie z II Polityką Ekologiczną Państwa w perspektywie do 2010 roku, jednym z głównych kierunków działań jest :

- eliminowanie wykorzystania wód podziemnych do celów przemysłowych (poza przemysłem spożywczym i niektórymi specjalnymi działami produkcji).
- ustalenie normatywnych wskaźników zużycia wody w gospodarce komunalnej, stymulujących jej oszczędzanie
- zmniejszenie materiałochłonności i odpadowości produkcji

Jest to jeden z najważniejszych celów polityki ekologicznej państwa ponieważ prowadzi do likwidacji zanieczyszczeń, uciążliwości i zagrożeń u źródła.

Gminny Program Ochrony Środowiska Gminy Rożwienica

Dla zrealizowania tego celu przewiduje się

- opracowanie koncepcji gospodarki wodno – ściekowej na terenie gminy
- rozbudowę i modernizację oraz renowację sieci wodociągowej w celu minimalizacji strat wody na przesyle wody wodociągowej
- przeprowadzenie akcji edukacyjnej propagującej racjonalne użytkowanie wody przez indywidualnych użytkowników.

Zmniejszenie energochłonności gospodarki i wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych

Założenia polityki energetycznej państwa przewidują, że w związku z urealnieniem cen energii, postępem w modernizacji i restrukturyzacji działalności gospodarczej oraz wzrostem świadomości ekologicznej społeczeństwa, zużycie energii w przeliczeniu na jednostkę krajowego produktu będzie się nadal zmniejszać i w 2010 roku zużycie powinno zmniejszyć się o ok. 25% w stosunku do 2000 r.

Strategia Rozwoju Energii Odnawialnej zakłada osiągnięcie w 2010 roku 7,5 % (w scenariuszu najbardziej prawdopodobnym) udziału energii odnawialnej w całkowitym zużyciu energii pierwotnej. Poziom ten można osiągnąć głównie przez odpowiednie wykorzystanie:

- zasobów biomasy – do produkcji energii cieplnej,
- energii wody i wiatru – do produkcji energii elektrycznej,
- słońca – do produkcji energii cieplnej i elektrycznej,
- wód geotermalnych – do produkcji energii cieplnej,
- biogazu z oczyszczalni ścieków i składowisk odpadów – do produkcji energii elektrycznej i cieplnej.

Przewiduje się, iż zdecydowany udział w produkcji „czystej energii” na terenie gminy Rożwienica może pochodzić ze spalania biomasy (słomy, drewna, ścinek itp.) oraz z istniejącej elektrowni wiatrowej. Wynika to głównie z tkwiącego potencjału tej energii na obszarze gminy z uwagi na lokalizację zakładów przerobu drewna oraz z wybudowanej elektrowni wiatrowej w miejscowości Rożwienica – Mokra..

Pomimo wysokich kosztów produkcji „czystej energii elektrycznej” zakłady energetyczne są zobligowane do zakupu takiej energii na poziomie 2,4 % (2002 rok) w stosunku do całkowitej zakupionej energii. Udział ten będzie wzrastał z roku na rok.

Należy założyć, iż jednostkowe koszty inwestycyjne na budowę urządzeń przetwarzających energię odnawialną będą stale spadały a w miarę wzrostu PKB, inwestycje tego typu otrzymają również dofinansowanie z budżetu. Ważną rolę w wykorzystaniu tej energii mogą

Gminny Program Ochrony Środowiska Gminy Roźwienica

pełnić samorządy. Zgodnie z Ustawą z dn. 10 kwietnia 1997r. Prawo Energetyczne – z późniejszymi zmianami – został nałożony na nie obowiązek przygotowania Projektu założeń do planu zaopatrzenia w energię. Jednym z elementów tego projektu jest konieczność przeanalizowania możliwości wykorzystania lokalnych zasobów energii.

Wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii przyczyni się do zmniejszenia emisji zanieczyszczeń odpowiedzialnych za zmiany klimatyczne oraz substancji zakwaszających środowisko.

Osiągnięcie celu w zakresie wykorzystania energii odnawialnej będzie wymagało *„wprowadzenia mechanizmów i rozwiązań pozwalających zwiększyć zainteresowanie wykorzystaniem energii ze źródeł odnawialnych, poprzez działania organizacyjne, instytucjonalne, prawne i finansowe sprzyjające większemu niż dotychczas zaangażowaniu się instytucji publicznych, przedsiębiorstw i obywateli w upowszechnianie i wdrażanie nowoczesnych technologii przetwarzania tej energii”* (wg. II Polityka Ekologiczna Państwa).

14.2. Zasoby wodne

Podstawową regulacją prawną odnoszącą się do szeroko rozumianych zagadnień gospodarki wodnej jest Ustawa Prawo Wodne z dnia 18 lipca 2001. Ustawa reguluje gospodarowanie wodami zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, a w szczególności kształtowanie i ochronę zasobów wodnych, korzystanie z wód oraz zarządzanie zasobami wodnymi.

Ustawa zakłada, iż gospodarowanie wodami jest prowadzone z zachowaniem zasady racjonalnego i całościowego traktowania zasobów wód powierzchniowych i podziemnych, z uwzględnieniem ich ilości i jakości. Gospodarowanie wodami uwzględnia zasadę wspólnych interesów i jest realizowane przez współpracę administracji publicznej, użytkowników wód i przedstawicieli lokalnych społeczności tak, aby uzyskać maksymalne korzyści społeczne.

Ustawa ostatecznie wprowadza i reguluje zasady zlewniowego zarządzania gospodarką wodną poprzez utworzenie dwóch regionów wodnych dla dorzeczy Odry i Wisły oraz ustanowienie dla nich administracji – regionalnych zarządów gospodarki wodnej (RZGW). Gmina Roźwienica w całości podlega pod Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Krakowie.

Warunki korzystania z wód regionu wodnego obejmują:

- aktualny stan ilościowy i jakościowy zasobów wód powierzchniowych i podziemnych regionu wodnego oraz aktualny stan ekosystemów wodnych i od wody zależnych,

Gminny Program Ochrony Środowiska Gminy Rożwienica

wynikający z dotychczasowego użytkowania zasobów wodnych i gospodarki przestrzennej,

- perspektywiczny stan ilościowy i jakościowy zasobów wód powierzchniowych i podziemnych oraz perspektywiczny stan ekosystemów wodnych i od wody zależnych na obszarze regionu wodnego,
- wymagania dotyczące jakości wody,
- ustalenia planów zagospodarowania przestrzennego,
- ustalenia zawarte w dokumentacji hydrogeologicznej szczególnie dotyczącej określenia zasobów wód podziemnych oraz wyznaczenia głównych zbiorników wód podziemnych,
- ustalenia zawarte w obowiązujących pozwoleniach wodnoprawnych - z uwzględnieniem podziału na zlewnie.

Warunki korzystania z wód regionu wodnego mogą określać ograniczenia w korzystaniu z wód regionu lub jego części, w zakresie:

- pobierania wód powierzchniowych lub podziemnych,
- wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi,
- wprowadzania substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego do wód, ziemi lub urządzeń kanalizacyjnych,
- lokalizowania nowych urządzeń wodnych.

Gospodarka ściekami

Prawo wodne zawiera zapisy nakładające na aglomeracje, o równoważnej liczbie mieszkańców powyżej 2000, obowiązek wyposażenia się w sieci kanalizacyjne dla ścieków komunalnych zakończone oczyszczalniami ścieków, zgodnie z ustaleniami krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych. Obowiązek ten (wg prawa wodnego) aglomeracje zrealizują:

- do dnia 31 grudnia 2015 r., w przypadku aglomeracji o równoważnej liczbie mieszkańców od 2000 do 15000,
- do dnia 31 grudnia 2010 r., w przypadku aglomeracji o równoważnej liczbie mieszkańców powyżej 15 000.

Bardzo istotne z punktu widzenia niniejszego Programu są okresy przejściowe wynegocjowane w odniesieniu do dyrektywy Rady 91/271/EEC (oczyszczanie ścieków komunalnych). W zależności od wielkości aglomeracji, poszczególne postanowienia

Gminny Program Ochrony Środowiska Gminy Rożwienica

dyrektywy wchodzi w życie w różnych okresach czasu, stąd różnice w długości postulowanych okresów przejściowych.

Dyrektywa wprowadza od 31 grudnia 2005 roku obowiązek trzystopniowego (mechanicznego, biologicznego oraz usuwanie azotu i fosforu)) oczyszczania ścieków komunalnych pochodzących z tzw. obszarów wrażliwych (za taki obszar uznano całe terytorium Polski) w aglomeracjach o wskaźnikach od 2 000 do 15 000 RLM.

Implementacja ww dyrektywy w Polsce wiąże się z koniecznością budowy nowych oczyszczalni, modernizację istniejących, a także budowę i rozbudowę sieci kanalizacyjnych.

Z uwagi na brak możliwości dokonania tak znaczących inwestycji w ciągu kilku lat, Polska wystąpiła o przyznanie okresów przejściowych we wdrażaniu dyrektywy i wstępnie zostały wynegocjowane następujące okresy przejściowe:

W odniesieniu do systemów kanalizacji zbiorczej okresy przejściowe od 6 do 10 lat :

1. Dla aglomeracji powyżej 10 000 RLM -6 - letni okres przejściowy (do 31.12.2008)
2. Dla aglomeracji o RLM od 2 000 do 10 000 -10 - letni okres przejściowy (do 31.12. 2015)

W odniesieniu do oczyszczalni ścieków okresy przejściowe od 8 do 13 lat w zależności od wielkości aglomeracji:

Dla zrzutów z aglomeracji o RLM od 2 000 do 10 000, 10 - letni okres przejściowy (do 31.12. 2015)

W odniesieniu do zrzutu ścieków do wód słodkich, ujść rzek i wód przybrzeżnych:

- dla zrzutu ścieków do wód słodkich i ujść rzek z aglomeracji poniżej 2 000 RLM - 10-letni okres przejściowy (do 31.12.2015)
- dla zrzutu ścieków do wód przybrzeżnych z aglomeracji poniżej 10 000 RLM - 10-letni okres przejściowy (do 31.12. 2015)

Biorąc pod uwagę aktualny stan gospodarki ściekowej na terenie gminy Rożwienica za zadanie priorytetowe należy uznać ukończenie rozbudowy oczyszczalni ścieków komunalnych w Woli Rożwienickiej do łącznej przepustowości 726 m³/d oraz budowę sieci kanalizacyjnej na obszarze miejscowości Rożwienica- Mokra i Rudołowice – Mokra, Więckowice, Tyniowice, Chorzów, Węgierka i Wola Węgierska. Na terenie gminy należy przeprowadzić kontrolę i ewidencję wszystkich zbiorników do gromadzenia ścieków pod

Gminny Program Ochrony Środowiska Gminy Rożwienica

kątem prawidłowej ich eksploatacji. Przeprowadzona inwentaryzacja winna być podstawą do prowadzenia systematycznej kontroli i egzekwowania właściwego postępowania ze ściekami.

Zanieczyszczenia ze źródeł rolniczych

Do dnia 31 grudnia 2001 roku stosowanie gnojówki i gnojowicy do rolniczego wykorzystania wymagało uzyskania pozwolenia wodnoprawnego.

Obecnie zgodnie z nową ustawą z dnia 18 lipca 2001 roku Prawo wodne (Dz. U. Nr 115, poz. 1229 z późn. zm.) gnojówka i gnojowica przeznaczona do rolniczego wykorzystania nie jest ściekiem i powinna być rolniczo zagospodarowana zgodnie z ustawą z dnia 26 lipca 2000 roku o nawozach i nawożeniu (Dz. U. Nr 89, poz. 991 z późn. zmian.). Powyższe nowe przepisy prawne nie dają żadnej kontroli nad ilością stosowanej gnojowicy i gnojówki do nawożenia pól. Może to powodować przedostawanie się do środowiska zbyt dużej ilości biogenów, a co za tym idzie zachwianie procesu zrównoważonego rozwoju oraz utratę cennych gatunków roślin. Niewłaściwe stosowanie gnojówki i gnojowicy może powodować przedostawanie się jej do wód podziemnych i powierzchniowych, a następnie eutrofizację zbiorników wodnych.

Wg Józefa Koca zawartość podstawowych składników nawozowych w gnojówce od trzody chlewnej oraz bydłowej, a wg Czesława Maćkowiaka w gnojowicy od trzody chlewnej przedstawia się następująco (w kg/m³):

Rodzaj nawozu	Nag	P ₂ O ₅	K ₂ O	CaO
Gnojówka świńska	1,4	0,3	3,6	0,3
Gnojowica świńska kl. 3	5,6	4,4	2,8	3,8
Gnojówka bydłowa	4,1	0,14	10,2	0,41

W celu uniknięcia zanieczyszczenia środowiska, eutrofizacji zbiorników wodnych, przedostawania się zanieczyszczeń do wód podziemnych i stabilizacji zrównoważonego rozwoju należy ściśle stosować rozwiązania dotyczące rolniczego wykorzystania gnojówki i gnojowicy zawarte w ustawie o nawozach i nawożeniu (Dz. U. Nr 89, poz. 991 z późn. zmian.) .

Ponadto gromadzenie gnojówki i gnojowicy we wszystkich gospodarstwach rolnych powinno odbywać się w szczelnych zbiornikach przeznaczonych na ten cel.

Gminny Program Ochrony Środowiska Gminy Rożwienica

Również składowanie obornika na terenie gminy odbywa się w większości przypadków bezpośrednio na gruncie bez wymaganej szczelnej płyty gnojowej i zbiornika na odcieki. Skutkami gromadzenia obornika bezpośrednio na gruncie jest przenikanie do środowiska dużych ładunków biogenów, a w efekcie zanieczyszczanie wód powierzchniowych i podziemnych oraz gleby.

W związku z powyższym wszystkie gospodarstwa rolne wytwarzające obornik w najbliższych latach powinny zostać wyposażone w płyty gnojowe i zbiorniki na gnojówkę i gnojowicę.

Zgodnie z tzw. Dobrą Praktyką Rolniczą (niezbędną do uzyskania dopłat bezpośrednich do rolnictwa) odchody zwierzęce czyli obornik, gnojówka, czy gnojowica muszą być przechowywane przez okres sześciu miesięcy. Obligatoryjne wymiary obiektów gospodarki odchodami zwierzęcymi są następujące:

- Płyta obornika – powierzchnia 3,5 m² na 1 DJP
- Zbiornik na gnojówkę – 2,4 m³ na 1 DJP
- Zbiornik na gnojowicę – 11 m³ na 1 DJP.

Zasoby oraz jakość wód podziemnych i powierzchniowych

Gmina Rożwienica należy do terenów ubogich w wody gruntowe. W obniżeniach dolinnych woda występuje w piaskach drobnych i żwirach na głębokości 8 – 10 m p.t. zwierciadło wody występuje pod napięciem hydrostatycznym a poziom zwierciadła stabilizuje się na głębokości 3,2 – 3,6 m od p.t.. W ternach wysoczyzny woda występuje na głębokości 16 – 17 m od p.t. a poziom wody w studniach stabilizuje się na głębokości 3,40 – 3,60 m od p.t. W okresach mokrych spodziewane jest podniesienie poziomu wody o 1,0 m. W obrębie pogórza wody gruntowe gromadzą się w spagowych partiach deluwii rumoszków zwietrzelinowych na głębokościach od 6,0 – 11,0 m od p.t. Wody te pochodzą z infiltracji wód poopadowych stąd ilość jej jest uzależniona od miąższości rumoszu oraz od nasycenia terenu.

Na wielkość i jakość zasobów wodnych na obszarze gminy mają wpływ przede wszystkim zmiany antropogeniczne, do których należy zaliczyć:

- nadmierne wylesienie
- zmianę drzewostanu (m.in. zastąpienie lasów mieszanych lasami sosnowymi)
- regulacje rzek
- melioracje odwadniające
- intensywne nawożenie rolnicze.

Gminny Program Ochrony Środowiska Gminy Rożwienica

Aby utrzymać jakość wód podziemnych na poziomie zgodnym z przepisami zgodnie z Prawem Wodnym przewidziana jest prawna ochrona głównych zbiorników wód podziemnych a także zbiorników wód śródlądowych. Ochrona ta będzie sukcesywnie wprowadzana dla poszczególnych zbiorników w ramach aktów wykonawczych wspomnianego prawa. Warunkiem jest wykonanie dokumentacji hydrogeologicznej danego zbiornika.

Zgodnie z art. 51 prawa wodnego strefy ochronne ujęć zaopatrujących ludność w wodę do picia mogą być ustanawiane na wniosek użytkownika. Ujęcia na terenie gminy posiadają opracowane zasobowe dokumentacje hydrogeologiczne i ustanowione strefy ochronny bezpośredniej. Brak jest jednak wyznaczonych obszarów zasobowych ujęć wodnych zgodnie z obowiązującymi przepisami. Stąd wynika potrzeba opracowania dokumentacji określających obszary zasobowe ujęć i strefy ochronnych, oraz ich ustanowienia dla wybranych, szczególnie tam gdzie warunki hydrogeologiczne wskazują na możliwość łatwej migracji zanieczyszczeń do użytkowej warstwy wodonośnej. Dla obszarów ochronnych ujęć powinny być wprowadzane ograniczenia w zagospodarowaniu tych terenów.

Oprócz powyższych działań przewidzieć należy także działania mające na celu polepszenie procesu uzdatniania wody i wymianę wyeksploatowanej sieci wodociągowej.

Optymalizacja zużycia wody będzie prowadzona poprzez zapobieganie stratom wody na przesyle i oszczędne korzystanie z wody przez indywidualnych użytkowników.

Jako główne cele w zakresie gospodarowania zasobami wodnymi uznaje się na terenie gminy Rożwienica:

- Zapewnienie odpowiedniej jakości wody użytkowej
- Racjonalne zużycie wody
- Zwiększenie zasobów w zlewniach
- Realizację krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych.

Dla realizacji powyższych celów proponuje się następujące zadania:

- ❖ Organizacja systemu monitoringu jakości wód podziemnych i powierzchniowych
- ❖ Zakończenie budowy oczyszczalni ścieków wraz z systemem kanalizacji
- ❖ Inwentaryzacja ilości i stanu przydomowych zbiorników na ścieki
- ❖ Opracowanie aktualnej koncepcji gospodarki wodno – ściekowej na terenie gminy
- ❖ Poprawę jakości wody pitnej dzięki modernizacji istniejących stacji uzdatniania
- ❖ Ograniczenie zanieczyszczeń wód spowodowane produkcją rolną przez realizację ustawy o rolnictwie ekologicznym i Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej
- ❖ Minimalizacja nielegalnych zrzutów ścieków do wód i do ziemi
- ❖ Opracowanie bilansu wodno – gospodarczego gminy

Gminny Program Ochrony Środowiska Gminy Rożwienica

- ❖ Opracowanie dokumentacji określających obszary zasobowe ujęć wody i określających strefy ochronne.
- ❖ Wspieranie inicjatyw budowy przydomowych oczyszczalni ścieków komunalnych na terenach nie przewidzianych do skanalizowania.
- ❖ Naprawa i utrzymanie sieci melioracyjnej dostosowanej do naturalnych warunków środowiskowych
- ❖ Prowadzenie intensywnej akcji informacyjno – edukacyjnej dotyczącej stanu zanieczyszczenia wód, przyczyn i skutków tego stanu.

14.3. Powietrze atmosferyczne, hałas i promieniowanie elektromagnetyczne

Powietrze atmosferyczne

Ochrona powietrza wg polskich przepisów oparta jest na zapobieganiu powstawaniu zanieczyszczeń, ograniczaniu lub eliminowaniu wprowadzanych do powietrza substancji zanieczyszczających w celu zmniejszenia stężeń do dopuszczalnego poziomu lub utrzymania ich na poziomie dopuszczalnych wielkości.

Główne kierunki działań związanych z ochroną powietrza wg prawa wspólnotowego obejmują:

- kształtowanie standardów jakości powietrza w odniesieniu do najpoważniejszych zagrożeń – zanieczyszczenia dwutlenkiem siarki, ołowiem, tlenkami azotu i ozonem oraz obowiązek podejmowania działań naprawczych na obszarach, gdzie standardy jakości powietrza są naruszone
- kształtowanie standardów jakości produktów:
 - pod względem zawartości w paliwach określonych substancji (siarki, ołowiu)
 - pod względem emisji substancji zanieczyszczających z silników spalinowych
- kształtowanie standardów emisyjnych przez:
 - ustalenie generalnych wymagań dotyczących zasad emisji substancji zanieczyszczających
 - ustalenie zasad emisji przez konkretne instalacje: energetyczne, spalarnie odpadów, itp.
 - ograniczanie użytkowania określonych substancji (halony, freony, itp.)

Gminny Program Ochrony Środowiska Gminy Roźwienica

- monitoring zanieczyszczeń powietrza.

Kompleksową regulację w tej dziedzinie stanowi w UE tzw. dyrektywa ramowa w sprawie oceny i zarządzania jakością powietrza w otoczeniu - 96/62/EC. Określa ona podstawowe ramy prawne, w tym ujednolicone metody i kryteria oceny jakości powietrza i jest uzupełniana licznymi pochodnymi aktami prawnymi.

W prawie wspólnotowym wymagania dotyczące jakości urządzeń ochronnych powiązane są ściśle z problematyką dopuszczalnej emisji – emisja jest dopuszczalna, gdy nie można jej zlikwidować lub ograniczyć mimo zastosowania najlepszej dostępnej techniki (BAT / Best Available Techniques).

Ustawa *Prawo Ochrony Środowiska* uwzględnia praktycznie wymagania wszystkich dyrektyw UE.

Zgodnie z Prawem ochrony środowiska ocenę jakości powietrza dokonuje się w strefach, a strefę stanowi:

- miasta i aglomeracje o liczbie mieszkańców większej niż 250 tys. (nie dotyczy gminy Roźwienica)
- obszar powiatu nie wchodzący w skład aglomeracji, o której mowa powyżej.

Na potrzeby ustalenia odpowiedniego sposobu oceny jakości powietrza w poszczególnych strefach wojewoda dokonuje, przynajmniej co pięć lat, klasyfikacji stref, odrębnie pod kątem poziomu każdej substancji, wyodrębniając strefy, w których:

- przekroczone są poziomy dopuszczalne,
- poziom substancji nie przekracza poziomu dopuszczalnego i jest wyższy od górnego progu oszacowania,
- poziom substancji nie przekracza górnego progu oszacowania i jest wyższy od dolnego progu oszacowania,
- poziom substancji nie przekracza dolnego progu oszacowania

Zapewnienie wysokiej jakości powietrza oznacza spełnienie wymagań ustawowych w zakresie stężeń zanieczyszczeń przekraczających obecnie wartości graniczne oraz utrzymanie stężeń zanieczyszczeń tych substancji, które obecnie są poniżej wartości granicznej. Monitoring powietrza atmosferycznego na terenie powiatu jarosławskiego wskazuje na brak przekroczeń wartości granicznych, podobnie na terenie gminy Roźwienica z uwagi na brak znacznych ognisk zanieczyszczenia powietrza nie przewiduje się przekroczeń wartości granicznych. Z uwagi na charakter zagospodarowania gminy, jej walory krajobrazowe,

Gminny Program Ochrony Środowiska Gminy Rożwienica

przyrodnicze i turystyczne wskazane są jednak działania prowadzące do dalszej redukcji stężeń zanieczyszczeń w powietrzu.

Działania podejmowane w zakresie ochrony powietrza będą zmierzały do spełnienia celów zapisanych w II Polityce Ekologicznej Państwa, tj. m.in.:

- w horyzoncie do 2010 roku - ograniczenie emisji pyłów średnio o 75% (w zakresie zróżnicowanym w zależności od branżowych wymagań określonych w przepisach prawa międzynarodowego i dyrektywach UE), dwutlenku siarki o 56%, tlenków azotu o 31%, lotnych związków organicznych (poza metanem) o 4% i amoniaku o 8% w stosunku do stanu w 1990 r.
- w horyzoncie do 2010 roku - ograniczenie emisji toksycznych substancji z grupy metali ciężkich i trwałych zanieczyszczeń organicznych
- osiągnięcie w latach 2008 - 2012 wielkości emisji gazów cieplarnianych nie przekraczającej 94% wielkości emisji z roku 1988 i spełnienie wymagań Protokołu z Kioto.

Uwzględniając aktualny stan środowiska na terenie gminy Rożwienica należy skupić się na zarządzaniu ochroną powietrza oraz redukcją emisji zanieczyszczeń do powietrza:

- z gospodarstw domowych dla których źródłem ciepła są paleniska opalane węglem i drzewem (niska emisja)
- z transportu samochodowego.

Zgodnie z Prawem Energetycznym gminy zobowiązane są do opracowania i wdrażania planów zaopatrzenia w energię. Dokument ten winien określić rozwiązania w tym przedmiocie na obszarze gminy z uwzględnieniem zasad ochrony środowiska.

W zakresie minimalizacji wpływu niskiej emisji proponuje się następujące działania:

- eliminowanie węgla jako paliwa w kotłowniach lokalnych i gospodarstwach domowych, rozpowszechnienie stosowania drewna, trocin, wierzby energetycznej, gazu ziemnego
- promowanie nowych nośników energii ekologicznej pochodzących ze źródeł odnawialnych (biomasa, pompy ciepłe, energia wiatrowa, energia słoneczna)
- edukacja społeczeństwa na temat wykorzystania proekologicznych nośników energii i szkodliwości spalania odpadów (zwłaszcza tworzyw sztucznych)
- promowanie i wspieranie termomodernizacji obiektów mieszkalnych na terenie gminy.

W zakresie minimalizacji wpływu emisji zanieczyszczeń komunikacyjnych proponuje się bieżącą modernizację dróg i ciągów komunikacyjnych

Hałas

Dopuszczalne poziomy hałas w środowisku są regulowane Rozporządzeniem Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 13 maja 1998 roku.

Ochrona przed hałasem (zgodnie z poś, Dział V, art.112) polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu akustycznego środowiska, w szczególności poprzez:

- utrzymanie poziomu hałasu poniżej dopuszczalnego lub co najmniej na tym poziomie
- zmniejszenie poziomu hałasu co najmniej do dopuszczalnego, gdy nie jest on dotrzymany.

Inny ważny zapis dotyczy oceny stanu akustycznego środowiska, którą to ocenę dokonuje się obowiązkowo dla: aglomeracji o liczbie mieszkańców większej niż 100 tys. oraz terenów poza aglomeracjami, na których eksploatacja obiektów (drogi, linii kolejowej, lotniska) może powodować przekroczenie dopuszczalnego poziomu hałasu. Obowiązek sporządzenia mapy akustycznej spoczywa na staroście z jednoczesnym uwzględnieniem informacji wynikających z map akustycznych sporządzonych przez zarządzających obiektami mogącymi powodować przekroczenia dopuszczalnego poziomu hałasu, o których mowa powyżej.

Jak przedstawiono w rozdziale 8 niekorzystny klimat akustyczny na terenie gminy Roźwienica występuje głównie wzdłuż dróg wojewódzkich nr 880 i 881 z zabudową mieszkaniową zlokalizowaną przy samej granicy drogi. Do obszaru tego można zaliczyć m. Roźwienicę, Bystrowice, Tyniowice i część Węgierki oraz Chorzowa.

Minimalizacja wpływu hałasu na środowisko i mieszkańców winna być realizowana przez następujące działania:

- o korygowanie i powiązanie planu zagospodarowania przestrzennego z obszarami uciążliwości akustycznej (sąsiedztwo dróg nr 880 i 881)
- o wprowadzenie systemu monitoringu hałasu
- o opracowanie mapy akustycznej dla obszarów położonych wzdłuż dróg wojewódzkich
- o kontrolę zakładów stanowiących uciążliwość akustyczną dla środowiska
- o poprawę jakości nawierzchni dróg.

Pola elektromagnetyczne

W dziedzinie ochrony przed polami elektromagnetycznymi za najistotniejsze należy uznać zapisy w Dziale VI ustawy Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 roku (Ochrona przed polami elektromagnetycznymi).

Gminny Program Ochrony Środowiska Gminy Rożwienica

Wg wspomnianych zapisów ochrona przed polami elektromagnetycznymi polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu środowiska poprzez:

- utrzymanie poziomów pól elektromagnetycznych poniżej dopuszczalnych lub co najmniej na tych poziomach,
- zmniejszanie poziomów pól elektromagnetycznych co najmniej do dopuszczalnych, gdy nie są one dotrzymane.

Rejestr zawierający informacje o terenach, na których stwierdzono przekroczenie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku, prowadzony jest przez Wojewodę i corocznie aktualizowany.

Pozwolenie na emitowanie pól elektromagnetycznych (zgodnie z *poś*) jest wymagane dla:

- linii i stacji elektroenergetycznych o napięciu znamionowym 110kV lub wyższym
- instalacji radiokomunikacyjnych i radiolokacyjnych, których równoważna moc promieniowania izotropowo jest równa 15W lub wyższa, emitujących pola elektromagnetyczne o częstotliwościach od 0,03 MHz do 30 000 MHz.

Podstawowym działaniem winno być prowadzenie badań, które pozwolą na ocenę skali zagrożenia polami. Ponadto, jednym z ważnych zadań służących realizacji celu będzie wprowadzenie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zapisów poświęconych ochronie przed promieniowaniem (II Polityka Ekologiczna Państwa) z wyznaczeniem stref ograniczonego użytkowania m.in. wokół urządzeń elektroenergetycznych, radiokomunikacyjnych i radiolokacyjnych, gdzie jest rejestrowane przekroczenie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych.

W celu dokładnego określenia wielkości problemu zanieczyszczenia środowiska polami elektromagnetycznymi, niezbędna jest przede wszystkim dokładna inwentaryzacja źródeł pól elektromagnetycznych, a także prowadzenie w ramach monitoringu szerokopasmowych pomiarów widma pól elektromagnetycznych.

Głównymi źródłami emisji pól elektromagnetycznych na terenie gminy Rożwienica jest sektor komunikacji i łączności, a w nich są przede wszystkim stacje bazowe telefonii komórkowych, których liczba w ostatnich latach zaczęła szybko wzrastać. Lokalizacja każdego z tych urządzeń powinna być poprzedzona postępowaniem oceny oddziaływania na środowisko.

Określone w postępowaniach ocen oddziaływania na środowisko obszary ochronne dla urządzeń nadawczych powinny być przestrzegane w celu ochrony ludzi przed skutkami promieniowania. Decyzje wydawane na nowe lokalizacje urządzeń nadawczych muszą

Gminny Program Ochrony Środowiska Gminy Rożwienica

podlegać wszelkim wymaganiom środowiskowym oraz uwzględniać bytowanie ludzi w najbliższym sąsiedztwie źródeł promieniowania.

14.4. Powierzchnia ziemi

Ochrona powierzchni ziemi, zgodnie z zapisem w ustawie *Prawo ochrony środowiska* polega na zapewnieniu jak najlepszej jej jakości, poprzez m.in.:

- racjonalne gospodarowanie
- zachowanie wartości przyrodniczych
- zachowanie możliwości produkcyjnego wykorzystania,
- ograniczanie zmian naturalnego ukształtowania
- doprowadzenie jakości gleby do wymaganych standardów, bądź utrzymanie tych standardów.

Główne problemy z ochroną powierzchni ziemi w gminie Rożwienica wynikają z wpływu rolnictwa, wzrostu powierzchni zainwestowanych (budowle, drogi), i nielegalnym gromadzeniem odpadów.

Najważniejszymi źródłami przekształcenia i degradacji powierzchni ziemi są:

- erozja wietrzna i wodna, kontaminacja i zakwaszenie
- dzikie składowiska odpadów.

Dzikie wysypiska śmieci w gminie Rożwienica występują w wyjątkowo małej skali. Mimo istnienia i poprawnego funkcjonowania zbiórki odpadów, śmieci wywożone są przez mieszkańców wsi w najbliższe okolice, najchętniej do lasów. Jest to skutek z jednej strony małej świadomości i niskiej kultury, z drugiej strony, braku obowiązku posiadania kubłów i umowy na wywóz nieczystości. W mniejszej skali występuje w gminie wylewanie szamb na tereny polne i leśne. Funkcjonują jednak na terenie gminy stale wykorzystywane wylewiska, które zagrażają poważnym skażeniem środowiska.

Pola uprawne są w niewielkim stopniu zanieczyszczone metalami ciężkimi i spełniają warunki dla produkcji bezpiecznej żywności. Rosnący niedobór wody w ekosystemach jest jednym z głównych czynników ograniczających produkcję rolną.

Racjonalne wykorzystanie gleb, zwłaszcza w ujęciu długookresowym, powinno polegać na:

- zagospodarowaniu gleb w sposób, który odpowiada w pełni ich przyrodniczym walorom i klasie bonitacji,
- lepszym dostosowaniu do naturalnego, biologicznego potencjału, formy ich zagospodarowania oraz kierunków i intensywności produkcji,

Gminny Program Ochrony Środowiska Gminy Rożwienica

Gleby narażone na erozję należy chronić poprzez wprowadzanie zadrzewień i zakrzewień śródpolnych oraz przydrożnych, a także właściwą strukturę upraw.

Mówiąc o ochronie gleb użytkowanych rolniczo, należy pokreślić potrzebę masowego upowszechnienia kodeksu dobrych praktyk rolniczych, który precyzuje prawidłowe postępowania w prowadzonej rolniczej działalności produkcyjnej oraz w rozwoju gospodarstw ekologicznych, a także szeregu działań, które zostały wymienione w poprzednich paragrafach. Są to m.in.: ograniczenie emisji zanieczyszczeń do powietrza i wody, likwidacja i rekultywacja dzikich składowisk odpadów i wylewisk ścieków, ograniczenie nawożenia. Ponadto, powinny być podjęte działania zogniskowane na realizacji krajowego programu rekultywacji gleb zdegradowanych na obszarach rolniczego użytkowania (zerodowanych, zakrzaczonych, itp.), z częściowym ich włączeniem pod zalesienia lub wykorzystanie do produkcji rolnej z przeznaczeniem na cele energetyczne.

W zakresie ochrony gleb użytkowanych rolniczo, a także obszarów leśnych, ważna jest realizacja zaleceń Konwencji UNCCD ukierunkowanych na działania zabezpieczające obszary rolne przed procesem pustoszenia / stepowienia.

Biorąc powyższe pod uwagę można przyjąć, że głównym kierunkiem działań w rolnictwie powinno być wdrożenie i upowszechnienie Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej (KDPR). Stopień wdrożenia KDPR będzie decydował o wpływie rolnictwa na środowisko.

Zasady poszukiwania, dokumentowania oraz korzystania z kopalin regulowane są przepisami ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. – prawo geologiczne i górnicze. W ustawie tej rozstrzygnięto również sprawę własności złóż kopalin oraz uregulowano problem ochrony zasobów złóż poprzez wymóg ujmowania ich w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz obowiązek kompleksowego i racjonalnego wykorzystania kopalin.

Ponadto, ochronę złóż kopalin dla prawidłowego gospodarowania zasobami przyrody ustala się w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego z uwzględnieniem zagospodarowania terenów pokopalnianych.

Także podjęcie działalności gospodarczej w zakresie wydobywania kopalin jest uzależnione, przez możliwość odpowiednich zapisów w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, od Rady Gminy, która podejmuje uchwały o zmianie planu oraz od społeczności lokalnej, która na tym etapie może wносить uwagi i protesty.

W zakresie ochrony powierzchni ziemi na obszarze gminy Rożwienica ustalono następujące cele ekologiczne:

- ❖ ochrona powierzchni ziemi i gleb przed degradacją
- ❖ rekultywacja i zagospodarowanie terenów zdegradowanych.

Gminny Program Ochrony Środowiska Gminy Rożwienica

Realizacji tych celów służyć mają następujące działania:

- ochrona gleb przez erozję
- zakaz przekształcania powierzchni ziemi powodujący zniekształcenie rzeźby
- ochrona powierzchni ziemi przed nadmiernym stosowaniem środków ochrony roślin
- wprowadzenie całkowitego zakazu składowania odpadów na terenie dzikich wysypisk
- wprowadzenie całkowitego zakazu wylewania ścieków za wyjątkiem udokumentowanego i zgodnie z prawem rolniczego ich wykorzystania
- rekultywacja terenów dzikich składowisk odpadów
- wprowadzenie obowiązku podpisania umowy przez indywidualnych mieszkańców na odbiór odpadów i wywóz ścieków
- zalesienie terenów zdegradowanych
- prowadzenie edukacji społecznej i upowszechnienie Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej.

14.5. Zasoby przyrodnicze i krajobraz

Ochrona przyrody i krajobrazu ma na celu m.in.:

- utrzymanie procesów ekologicznych i stabilności ekosystemów,
- zachowanie różnorodności biologicznej,
- zapewnienie ciągłości istnienia gatunków roślin lub zwierząt wraz z siedliskami poprzez utrzymywanie lub przywracanie ich do właściwego stanu,
- kształtowanie właściwych postaw człowieka wobec przyrody
- utrzymanie walorów krajobrazowych na terenach poddanych antropopresji.

Podstawowy cel ekologiczny do roku 2010 na terenie gminy Rożwienica to zachowanie i rozbudowa walorów i zasobów przyrodniczych z uwzględnieniem georóżnorodności i bioróżnorodności.

Powyższy cel winien być realizowany poprzez skupienie się na kierunkach działań, uwzględniających specyfikę gminy, a także kryteria Europejskiej sieci ekologicznej NATURA 2000. Są to :

- wzmacnianie skuteczności ochrony istniejących obiektów poddanych prawnej ochronie
- tworzenie nowych użytków ekologicznych, rezerwatów przyrody, zespołów przyrodniczo – krajobrazowych
- objęcie ochroną pomnikową cennych drzew

Gminny Program Ochrony Środowiska Gminy Rożwienica

- prowadzenie zalesień łącznie z działaniami poprawy struktury wiekowej i gatunkowej drzewostanów

Nadchodzące lata będą się charakteryzowały gęstnieniem sieci infrastruktury w krajobrazie w wyniku dalszego rozwoju gospodarczego, co w istotny sposób może zagrażać walorom przyrodniczym. W związku z powyższym, szczególną uwagę należy zwrócić na uwzględnianie w planach zagospodarowania przestrzennego oraz studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy wniosków wynikających z istniejącej lub planowanej lokalizacji terenów chronionych wraz z ich otulinami (obszary chronionego krajobrazu, inne).

Główne zagrożenia w odniesieniu do przyrody nieożywionej i krajobrazu na terenie gminy Rożwienica wywołuje:

- opadanie poziomu wód gruntowych powodujące masowe wysychanie torfowisk i bagienek śródleśnych, śródpolnych i łąk
- nieład przestrzenny,
- dzikie wysypiska śmieci i wylewiska szamb na skutek braku obowiązku posiadania umów na wywóz nieczystości i braku kanalizacji we wszystkich miejscowościach
- rozwój zakładów stolarskich, powodujących hałas,

Gmina Rożwienica ma bardzo sprzyjające warunki do rozwoju turystyki i rekreacji (duża liczba terenów cennych krajobrazowo i przyrodniczo,), co stanowi jednocześnie największe zagrożenie dla tych terenów. Ważnym zadaniem będzie zapewnienie możliwości mieszkania, pracy oraz wypoczynku i rekreacji przy jednoczesnym zapewnieniu warunków dla właściwej ochrony walorów przyrodniczych i krajobrazowych poprzez odpowiednie udostępnianie obiektów i obszarów chronionych oraz wykreowanie właściwych zachowań społeczeństwa w zakresie ochrony przyrody.

W celu zachowania walorów i zasobów przyrodniczych gminy Rożwienica proponuje się następujące kierunki działań:

- o tworzenie nowych użytków ekologicznych
- o tworzenie nowych zespołów przyrodniczo – krajobrazowych
- o tworzenie ostoj siedliskowych
- o tworzenie nowych pomników przyrody
- o rekultywacja terenów zdegradowanych
- o zwalczanie kłusownictwa i racjonalne gospodarowanie zwierzyną łowną
- o wytyczanie szlaków turystycznych, ścieżek ekologicznych

Gminny Program Ochrony Środowiska Gminy Rożwienica

- przeciwdziałanie rozwojowi budownictwa mieszkalnego i rekreacyjnego na terenach chronionych.
- prowadzenie intensywnej edukacji społecznej.

Zespoły przyrodniczo – krajobrazowe to powierzchniowa forma przewidziana w celu ochrony wyjątkowo cennych fragmentów krajobrazu naturalnego i kulturowego, dla zachowania jego wartości estetycznych. Obejmują one większe pod względem powierzchni tereny o zróżnicowanym charakterze i siedliskach, posiadają duże lub wybitne walory przyrodnicze i krajobrazowe. Znalazły się tu obszary o największej atrakcyjności turystycznej. Objęcie ich ochroną z wyraźnie określonymi wskazaniem powinno umożliwić racjonalną eksploatację turystyczną.

W zakresie tworzenia nowych użytków ekologicznych proponuje się stworzenie 5-iu tego typu obszarów. Należy zwrócić uwagę na fakt, iż uwzględnienie użytków ekologicznych w planach zagospodarowania przestrzennego jest obowiązkiem ustawowym. Wiąże się z tym określone następstwa nakazujące planistom dostosowanie swoich projektów do wymogów przepisów dotyczących ochrony przyrody. Gospodarka na tych obszarach powinna zmierzać do zapewnienia takich warunków środowiska, które gwarantują zachowanie cennych biotopów.

W zakresie ostoi siedliskowych na terenie gminy Rożwienica zaproponowano 1 kompleks: Lasy w miejscowości Wola Węgierska.

W zakresie ochrony pomnikowej w gminie Rożwienica proponuje się 1 obiekt:
– dąb szypułkowy śr. 580 cm i wysokości $h = 25$ m.

14.6. Poważne awarie

Bezpieczeństwo środowiskowe to utrzymanie na odpowiednim poziomie różnorodności biologicznej i krajobrazowej, zwiększenie skali rekultywacji i renaturyzacji obszarów zdegradowanych, zapobieganie pogarszaniu się jakości środowiska. Istotną rolę odgrywa tu tzw. bezpieczeństwo chemiczne i biologiczne.

Gminny Program Ochrony Środowiska Gminy Rożwienica

W skali gminy bezpieczeństwo chemiczne oznacza wprowadzenie pełnej kontroli zagrożeń dla środowiska związanych przede wszystkim z awariami przemysłowymi (w tym transportowymi) z udziałem niebezpiecznych substancji chemicznych. Bezpieczeństwo biologiczne dotyczy wprowadzenia pełnej kontroli przede wszystkim uwolnień do środowiska genetycznie modyfikowanych organizmów oraz przeciwdziałania zagrożeniom wynikającym z działań podejmowanych przez pojedyncze osoby lub ugrupowania.

Podstawowym aktem prawnym regulującym zagadnienia związana z nadzwyczajnym zagrożeniem środowiska jest Ustawa prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001r., Tytuł IV POWAŻNE AWARIE dział I - dział III, gdzie zawarte są przepisy ogólne, instrumenty prawne służące przeciwdziałaniu poważnej awarii przemysłowej, obowiązki prowadzącego zakład stwarzający zagrożenie wystąpienia awarii przemysłowej, a także obowiązki organów administracji związane z awarią przemysłową i współpracę międzynarodową (w przypadku, gdy skutki awarii mogą mieć zasięg transgraniczny).

Obowiązki związane z awariami przemysłowymi spoczywają głównie na prowadzącym zakład o zwiększonym ryzyku lub o dużym ryzyku wystąpienia awarii oraz na organach Państwowej Straży Pożarnej, a także wojewodzie. Na terenie gminy Rożwienica nie notuje się aktualnie zakładów o zwiększonym ryzyku lub o dużym ryzyku wystąpienia awarii

Zgodnie z ustawą poś (art. 246), w razie wystąpienia awarii wojewoda, poprzez komendanta wojewódzkiego Państwowej Straży Pożarnej i wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska, podejmuje działania niezbędne do usunięcia awarii i jej skutków, określając w szczególności związane z tym obowiązki organów administracji i podmiotów korzystających ze środowiska. O podjętych działaniach wojewoda informuje marszałka województwa. Wojewódzki inspektor ochrony środowiska, w przypadku wystąpienia awarii, może w drodze decyzji:

- zarządzić przeprowadzenie właściwych badań dotyczących przyczyn, przebiegu i skutków awarii,
- wydać zakazy lub ograniczenia w korzystaniu ze środowiska.

Do obowiązków prowadzącego zakład stwarzający zagrożenie wystąpienia awarii przemysłowej należy:

- prowadzący zakład o zwiększonym ryzyku lub o dużym ryzyku jest obowiązany do zgłoszenia zakładu właściwemu organowi Państwowej Straży Pożarnej
- prowadzący zakład o zwiększonym ryzyku lub o dużym ryzyku sporządza "program zapobiegania awariom", w którym przedstawia system zarządzania zakładem

Gminny Program Ochrony Środowiska Gminy Rożwienica

gwarantujący ochronę ludzi i środowiska i przedkłada go organowi Państwowej Straży Pożarnej oraz do wiadomości wojewódzkiemu inspektorowi ochrony środowiska

- prowadzący zakład o dużym ryzyku jest obowiązany do opracowania raportu bezpieczeństwa i przedłożenia go komendantowi wojewódzkiemu Państwowej Straży Pożarnej i wojewódzkiemu inspektorowi ochrony środowiska.

W celu zapobiegania, zwalczania i ograniczania skutków awarii przemysłowej opracowuje się wewnętrzny i zewnętrzny plan operacyjno-ratowniczy. Prowadzący zakład o dużym ryzyku jest obowiązany do:

- opracowania wewnętrznego planu operacyjno-ratowniczego, a w razie zagrożenia awarią lub jej wystąpienia - do niezwłocznego przystąpienia do jego realizacji,
- dostarczenia komendantowi wojewódzkiemu Państwowej Straży Pożarnej informacji niezbędnych do opracowania zewnętrznego planu operacyjno-ratowniczego, z uwzględnieniem transgranicznych skutków wystąpienia awarii.

Obowiązki organów administracji związane z awarią przemysłową nałożone są na komendanta Państwowej Straży Pożarnej i są następujące:

- na podstawie informacji przedstawionych przez prowadzącego zakład o dużym ryzyku, sporządza zewnętrzny plan operacyjno-ratowniczy z zapewnieniem udziału społeczeństwa w postępowaniu, którego przedmiotem jest opracowanie tego planu
- w razie zagrożenia awarią przemysłową lub jej wystąpienia niezwłocznie przystępuje do realizacji zewnętrznego planu operacyjno-ratowniczego,
- jeżeli na podstawie informacji otrzymanych od prowadzącego zakład o dużym ryzyku stwierdzi, że możliwe skutki awarii przemysłowej mogą mieć zasięg transgraniczny, niezwłocznie przekazuje ministrowi właściwemu do spraw środowiska istotne dla sprawy informacje, a w szczególności raport o bezpieczeństwie oraz wewnętrzny i zewnętrzny plan operacyjno-ratowniczy.

Ponadto, komendant wojewódzki Państwowej Straży Pożarnej podaje do publicznej wiadomości, m.in.:

- informację o zamieszczeniu w publicznie dostępnym wykazie danych o aktualizowanym corocznie rejestrze substancji niebezpiecznych znajdujących się w zakładach zlokalizowanych na obszarze jego właściwości miejscowej,
- informacje o zatwierdzonych raportach o bezpieczeństwie lub ich zmianach,
- informacje o przyjętych zewnętrznych planach operacyjno-ratowniczych lub ich zmianach,
- instrukcje o postępowaniu mieszkańców na wypadek wystąpienia awarii.

Gminny Program Ochrony Środowiska Gminy Rożwienica

Na terenie gminy Rożwienic potencjalne zagrożenie dla środowiska stwarza transport materiałów niebezpiecznych drogą wojewódzką nr 880 881.. Pojazdy służące do transportu tych materiałów powinny być przystosowane do takich przewozów, a trasy przewozu tych materiałów powinny być wyznaczane tak, by zapewnić maksymalne bezpieczeństwo dla mieszkańców i środowiska.

Przeciwdziałania możliwości wystąpienia poważnych awarii w zakresie transportu drogowego i kolejowego winny obejmować kontrolę przewozów substancji niebezpiecznych i kontrole stanu technicznego pojazdów i szlaków transportu.

15. HARMONOGRAM PROGRAMU, HIERARCHIZACJA ZADAŃ I KOSZTY REALIZACJI

Wśród najważniejszych kryteriów, branych pod uwagę przy formułowaniu zagadnień ważnych w skali gminy Rożwienica, należy wymienić:

- wymogi wynikające z ustawy "Prawo ochrony środowiska", ustawy o odpadach i ustawy "Prawo Wodne" oraz tzw. okresy przejściowe dot. implementacji dyrektyw UE
- cele i priorytety ujęte w II Polityce Ekologicznej Państwa
- skalę dysproporcji pomiędzy stanem pożądanym a aktualnym.

Ponadto, formułując listę przedsięwzięć wzięto pod uwagę takie czynniki jak:

- spodziewany efekt ekologiczny
- ponadlokalny wymiar przedsięwzięcia
- możliwość uzyskania zewnętrznego wsparcia finansowego
- obecne zaawansowanie inwestycji.

Biorąc pod uwagę aktualny stan środowiska na terenie gminy Rożwienica, oraz wyżej przytoczone kryteria wyboru priorytetów ekologicznych, proponuje się, w perspektywie najbliższych 8 lat, następujące priorytetowe zagadnienia:

- Zasoby wodne i gospodarka ściekami
- Hałas
- Powietrze atmosferyczne
- Zasoby przyrody
- Powierzchnia ziemi
- Gospodarka odpadami

W ramach powyższych priorytetowych zagadnień, w tabeli 11 zostały ujęte priorytetowe przedsięwzięcia w skali gminy. W tabeli 12 zestawiono zadania w zakresie gospodarki odpadami na podstawie planu gospodarki odpadami dla gminy Rożwienica.

Oprócz wyżej wymienionych zagadnień uznano, że należy skupić się także na innych zagadnieniach, wynikających zapisów II Polityki Ekologicznej Państwa i program ochrony środowiska wyższego szczebla, a będących szkieletem dla niniejszego programu. Są to:

- racjonalne użytkowanie surowców w zakresie wykorzystania zasobów odnawialnych
- awarie przemysłowe / NZŚ /

Gminny Program Ochrony Środowiska Gminy Rożwienica

Należy zaznaczyć, że znaczna część przedsięwzięć realizowana w ramach jednego z proponowanych zagadnień wpisuje się także w pozostałe. Wynika to z faktu, że poszczególne elementy środowiska i uciążliwości środowiskowe są ze sobą ściśle powiązane i poprawa jakości jednego z nich zwykle skutkuje poprawą innych.

Jako cel nadrzędny celem właściwego zarządzania zasobami środowiska i wdrażania systemu jego ochrony przed zanieczyszczeniami ze strony gospodarki odpadowej i wodno - ściekowej na terenie gminy Rożwienica planuje się utworzenie Gminnego Zakładu Gospodarki Komunalnej zarządzającego gospodarką odpadową, wodną i ściekową. Finansowanie powstania tej jednostki i prawidłowe rozpoczęcie jej funkcjonowania wiązać się będzie ze znacznym efektem ekologicznym i jest celem nadrzędnym dla gminy Rożwienica.

Gminny Program Ochrony Środowiska Gminy Roźwienica

Tabela 7

Harmonogram realizacji Programu Ochrony Środowiska dla gminy Roźwienica w okresie 2004 – 2007 z perspektywą na lata 2008 – 2011

Kierunki działań	Opis przedsięwzięcia	Jednostki realizujące	Termin realizacji	Szacunkowe koszty w PLN		Źródła finansowania
Zasoby wodne						
Ochrona zasobów wód podziemnych	Opracowanie dokumentacji określających obszary zasobowe ujęć wody i strefy ochronne.	Użytkownik ujęcia	2006 – 2007	5 000/ujęcie		Środki własne
	Aktualizacja pozwoleń wodnoprawnych.	Użytkownik ujęcia	na bieżąco	4 000/ujęcie		Środki własne
	Opracowanie bilansu wodno-gospodarczego gminy	Gmina	2006 – 2007	10 000		Środki własne
Uporządkowanie gospodarki ściekowej	Zakończenie rozbudowy oczyszczalni Budowa sieci kanalizacyjnej w pozostałych miejscowościach gminy	Gmina	2004 - 2008	8 000 000		Środki własne SAPARD ZPORR
	Budowa oczyszczalni przyzgodowych na obszarach nie przewidzianych do skanalizowania	Użytkownicy środowiska	Zadanie ciągłe	10 000 – 15 000 oczyszczalnię		Środki własne
	Wprowadzenie obowiązku podpisania umowy przez indywidualnych mieszkańców na odbiór i wywóz ścieków, oraz kontrola wywozu na podstawie rozliczeń	Gmina	Zadanie ciągłe	-		-

Gminny Program Ochrony Środowiska Gminy Roźwienica

	Wyposażenie gospodarstw w płyny gnojowe i zbiorniki na gnojówkę i gnojownicę	Użytkownicy środowiska	Zadanie ciągłe	Zróżnicowane w zależności od technologii i wielkości	Środki własne
Wprowadzanie i wspieranie rolnictwa ekologicznego	Wsparcie finansowe Ośrodków Doradztwa Rolniczego, podejmujących szkolenia rolników w zakresie wprowadzania rolnictwa ekologicznego	WODR i lokalne ośr., AR, zw. producenckie	Zadanie ciągłe	20 000	WFOŚiGW PFOŚiGW
	Sukcesywne ograniczanie negatywnego wpływu na środowisko zanieczyszczeń obszarowych i punktowych pochodzących z działalności rolniczej i od mieszkańców	WODR i lokalne ośr., AR, zw. producenckie	Zadanie ciągłe	20 000	Środki Gmin, Środki Starostwa, WFOŚiGW
	Inwentaryzacja i prowadzenie rejestru ilości i stanu przydomowych zbiorników na ścieki	Gmina	Zadanie ciągłe	5 000	Środki własne
Poprawa jakości wody pitnej i racjonalizacja zużycia	Modernizacja i remont stacji uzdatniania wody	Użytkownik ujęcia	Zadanie ciągłe	Brak danych	Środki Gmin, WFOŚiGW PFOŚiGW
	Minimalizacja strat wody na sieciach przesyłowych	Gmina	Zadanie ciągłe	Brak danych	Środki własne

Gminny Program Ochrony Środowiska Gminy Roźwienica

Hałas					
Minimalizacja wpływu drogi wojewódzkiej nr 160 na klimat akustyczny mieszkańców	Poprawa jakości nawierzchni drogi	Administrator drogi	Zadanie ciągłe	Brak danych	Środki własne
	Powiązanie planu zagospodarowania przestrzennego z funkcjonowaniem arterii komunikacyjnej	Gmina	Zadanie ciągłe	Brak danych	Środki własne
Minimalizacja wpływu trasy kolejowej Poznań – Szczecin na klimat akustyczny mieszkańców	Opracowanie mapy akustycznej	Administrator linii	2004	Brak danych	Środki własne i WFOŚiGW
Ochrona mieszkańców przed hałasem komunikacyjnym	Budowa ekranów akustycznych i pasów zwartej zieleni ochronnej	Administrator dróg	Zadanie ciągłe	Brak danych	Brak danych
Ocena stanu akustycznego środowiska	Wprowadzenie systemu monitoringu hałasu	WIOŚ Wojewoda	Ciągły	Brak danych	Budżet państwa WFOŚiGW

Gminny Program Ochrony Środowiska Gminy Roźwienica

Powietrze atmosferyczne					
Eliminowanie węgla jako paliwa w lokalnych kotłowniach i gospodarstwach domowych i zastępowanie go innymi bardziej ekologicznymi nośnikami ciepła	Rozpowszechnienie stosowania paliw alternatywnych (drewno, trociny, wierzba energetyczna, gaz ziemny) i źródeł odnawialnych	Gmina Osoby prywatne	Zadanie ciągłe	Brak danych	Środki własne jednostek realizujących
Edukacja ekologiczna mieszkańców nt. korzystania z proekologicznych nośników energii	Przygotowanie materiałów nt. oszczędności energii cieplnej i elektrycznej oraz stosowania proekologicznych nośników energii Włączanie pozarządowych organizacji ekologicznych w działania dot. edukacji ekologicznej w w/w zakresie	Urząd Gminy i Starostwo	Zadanie ciągłe	20 000	WFOŚiGW PFOŚiGW
Edukacja ekologiczna mieszkańców nt. proekologicznych zachowań komunikacyjnych	Organizacja akcji dzień bez samochodu Organizowanie kampanii informacyjnych nt. proekologicznych zachowań mieszkańców	Urząd Gminy	Zadanie ciągłe	Brak danych	Środki własne
Minimalizacja wpływu drogi wojewódzkiej nr 160 na powietrze atmosferyczne	Poprawa jakości nawierzchni drogi	Administrator drogi	Zadanie ciągłe	Brak danych	Środki własne

Gminny Program Ochrony Środowiska Gminy Roźwienica

Zasoby przyrodnicze i powierzchnia ziemi					
Utworzenie nowych obszarów chronionych	Stworzenie użytków ekologicznych i zespołów przyrodniczo-krajobrazowych, parków krajobrazowych, pomników przyrody, ostoi siedliskowych	Wojewoda Gmina	2004 – 2011	Brak danych	NFOŚiGW PFOŚiGW GFOŚiGW Środki własne
Wprowadzanie odpowiednich procedur lokalizacyjnych chroniących tereny cenne przyrodniczo przed przeinwestowaniem	Stosowanie zasady omijania przez nowe inwestycje obszarów cennych przyrodniczo	Wojewoda Starosta Gmina	Zadanie ciągłe	Brak danych	-
Ochrona zasobów przyrody nieożywionej	Wprowadzenia całkowitego zakazu pozyskiwania surowców mineralnych z nieudokumentowanych złóż	Gmina	Zadanie ciągłe	1 000	-
Rozwój sieci przyrodniczych ścieżek dydaktycznych i szlaków turystycznych	Projektowanie i wytyczanie ścieżek dydaktycznych wraz z opisem przyrody, tyczenie szlaków turystycznych	Gmina, powiat RDLP, nadleśnictwa	Zadanie ciągłe	Brak danych	Środki własne
Integracja aspektów ekologicznych z planowaniem przestrzennym	Przeciwdziałanie rozwojowi budownictwa mieszkalnego i rekreacyjnego na terenach chronionych	Gmina	Zadanie ciągłe	-	-
Ochrona powierzchni ziemi i walorów krajobrazowych	Zakaz przekształcania powierzchni ziemi powodujący zniekształcenie rzeźby	Gmina	Zadanie ciągłe	-	-
	Ochrona powierzchni ziemi przed nadmiernym stosowaniem środków ochrony roślin	Gmina Użytkownicy środowiska	Zadanie ciągłe	-	-

Gminny Program Ochrony Środowiska Gminy Rożwienica

	Wprowadzenie całkowitego zakazu składowania odpadów na terenie dzikich wysypisk	Gmina	Zadanie ciągłe	-	-
	Wprowadzenie całkowitego zakazu wylewania ścieków za wyjątkiem udokumentowanego i zgodnie z prawem rolniczego ich wykorzystania	Gmina	Zadanie ciągłe	-	-
	Rekultywacja terenów dzikich składowisk odpadów	Gmina	Plan gospodarki odpadami		
	Zalesienie terenów zdegradowanych	Gmina Nadleśnictwa	Zadanie ciągłe	Brak danych	Środki własne gminy i LP PWOŚiGW WFOŚiGW

Gminny Program Ochrony Środowiska Gminy Roźwienica

Awarie przemysłowe (Nadzwyczajne Zagrożenie Środowiska)					
Ograniczenie ryzyka wystąpienia zagrożeń środowiska powodowanych funkcjonowaniem podmiotów, będących potencjalnym źródłem awarii przemysłowych	Systematyczna weryfikacja listy potencjalnych sprawców awarii przemysłowych	Wojewoda	Zadanie ciągłe	Brak danych	Środki własne
Zmniejszenie ryzyka transportu materiałów niebezpiecznych	Aktualizacja tras optymalnych przewozu substancji niebezpiecznych	Wojewoda i Gmina	Zadanie ciągłe	Brak danych	Środki własne
Wykreowanie właściwych zachowań społeczeństwa w sytuacji wystąpienia awarii przemysłowej	Stworzenie i utrzymanie systemu informowania społeczeństwa o możliwości wystąpienia i ostrzegania w sytuacji wystąpienia zagrożenia. Edukacja społeczeństwa w zakresie właściwych zachowań w sytuacji wystąpienia zagrożenia	Powiat Gmina WIOS,	Zadanie ciągłe	Brak danych	Środki własne

Gminny Program Ochrony Środowiska Gminy Roźwienica

Tabela 8

Harmonogram priorytetowych programów inwestycyjnych w gospodarce odpadowej gminy Roźwienica

ROK	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
1.	Opracowanie dokumentacji określających zanieczyszczenie środowiska (dokumentacje hydrogeologiczne) w rejonie „dzikich” składowisk i w razie potrzeby wdrożenie systemu monitoringu lokalnego, oraz opracowanie dokumentacji rekultywacyjnych			Rekultywacja dzikich składowisk odpadów				
2.				Monitoring dzikich składowisk w razie konieczności				
3.				Zbiórka i segregacja odpadów u źródeł jako surowców wtórnych				
4.				Systematyczny zakup i ustawianie pojemników na odpady zbierane selektywnie, w tym na baterie i lekarstwa				
5.	Rozwiązanie problemu gospodarki osadami ściekowymi z nowej oczyszczalni ścieków i innymi czystymi odpadami biodegradowalnymi							
6.	Przygotowywanie wykazów obiektów zawierających azbest oraz rejonów występującego narażenia na ekspozycję azbestu							
7.	Nadzór nad prawidłowością realizacji zadań i sposobami postępowania z odpadami zawierającymi azbest							
8.	Wprowadzenie selektywnej zbiórki lekarstw, baterii i innych odpadów niebezpiecznych			Usprawnienie selektywnej zbiórki odpadów niebezpiecznych od mieszkańców gminy				
	Wprowadzenie systemu wagowej rejestracji ilości odpadów dowożonych na składowisko w Pławienku							

Gminny Program Ochrony Środowiska Gminy Roźwienica

ROK	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
9.			Wprowadzenie selektywnej zbiórki odpadów biodegradowalnych na terenach zabudowy jednorodzinnej					
10.	Objęcie zbiórką odpadów komunalnych mieszkańców całej gminy							
11.	Usprawnienie selektywnej zbiórki odpadów komunalnych (dostawienie pojemników na tworzywa i szkło)							
12.	Powołanie Gminnego Zakładu Gospodarki Komunalnej i jego wyposażenie		Doposażenie Gminnego Zakładu Gospodarki Komunalnej					
13.								
14.		Podjęcie decyzji o wyborze miejsca unieszkodliwiania odpadów i podpisanie umowy ze składowiskiem)						

16. UCZESTNICY WDRAŻANIA PROGRAMU I MONITORING REALIZACJI PROGRAMU

Podstawową zasadą realizacji programu ochrony środowiska powinna być zasada wykonywania zadań jednostek związanych z systemem zarządzania środowiskiem, świadomych istnienia programu i ich uczestnictwa w nim. Z punktu widzenia programu można wyodrębnić cztery grupy podmiotów uczestniczących w nim z uwagi na rolę, jaką pełnią. Są to:

- Podmioty uczestniczące w organizacji i zarządzaniu programem.
- Podmioty realizujące zadania programu.
- Podmioty kontrolujące przebieg realizacji i efekty programu.
- Społeczność jako główny podmiot odbierający wyniki działań programu.

Włączanie do procesu realizacji zrównoważonego rozwoju szerokiego grona partnerów zapewnia jego akceptację i przyjmowanie odpowiedzialności tak za sukcesy jak i porażki. Rozkłada również środki i obowiązki regulując równomierność ich obciążeń na poszczególnych partnerów.

Poszczególni uczestnicy procesu realizacji programu zostali wyodrębnieni według kryterium instrumentalnego. I tak:

- wójt gminy - ustala strategię rozwoju, politykę przestrzenną w postaci planu przestrzennego zagospodarowania a także gminne programy rodzajowe
- burmistrz oraz podległe mu służby zespolone - dysponuje instrumentarium prawnym umożliwiającym reglamentowanie korzystania ze środowiska,
- instrumentarium edukacyjnym i informacyjnym dysponuje grupa organizacji pozarządowych, organizujących kampanie zmierzające do podniesienia świadomości ekologicznej, prowadzące programy edukacyjno-informacyjne,
- instrumenty finansowe na realizację zadań programu znajdują się bezpośrednio w dyspozycji wójta gminy, a także pośrednio poprzez Wojewódzki i Powiatowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- instrumenty kontroli i monitoringu znajdują się w dyspozycji administracji specjalnych, które kontrolują respektowanie prawa, prowadzą monitoring sanitarny stanu środowiska (WSSE, WIOŚ), prowadzą monitoring wód (RZGW), administrują sektorami gospodarczymi ochrony środowiska (RDLP, RZGW, DGW), organizują ratownictwo ekologiczne (Straże Pożarne).

Gminny Program Ochrony Środowiska Gminy Rożwienica

Bezpośrednim realizatorem programu będą podmioty gospodarcze planujące i realizujące inwestycje zgodnie z kierunkami nakreślonymi przez program, jak również samorządy lokalne jako realizatorzy inwestycji w zakresie ochrony środowiska na swoim terenie. Podmioty te będą również przekazywały informacje w ramach monitoringu realizacji zadań Programu i efektów w środowisku. Bezpośrednim odbiorcą programu będzie społeczeństwo gminy i liczni turyści.

W procesie wdrażania programu ważna jest kontrola przebiegu tego procesu oraz ocena stopnia realizacji zadań programu z punktu widzenia wypełnienia założonych celów. W związku z tym należy zaproponować system monitorowania, na podstawie którego może być przeprowadzona ocena procesu wdrażania, jak również mogą być dokonywane ewentualne modyfikacje programu.

Podstawą oceny realizacji programu jest monitoring stanu środowiska.

Monitoring realizacji programu będzie obejmował:

- określenie stopnia wykonania działań / przedsięwzięć zdefiniowanych w programie
- określenie stopnia realizacji przyjętych celów
- ocenę rozbieżności pomiędzy przyjętymi celami i działaniami, a ich wykonaniem
- analizę przyczyn tych rozbieżności.

Realizacja polityki ochrony środowiska zdefiniowanej w niniejszym programie (i obejmującej okres do 2011 roku) będzie oceniana co cztery lata (pierwsza ocena w połowie 2008 roku), w tym stopień realizacji celów. Wyniki oceny będą stanowiły wkład dla sformułowania polityki ochrony środowiska do 2015 roku. Ponadto z wykonania gminnego programu Wójt sporządza co 2 lata raporty, które przedstawia się Radzie gminy.

Taka procedura pozwoli na spełnienie wymagań zapisanych w ustawie "Prawo ochrony środowiska", a dotyczących okresu na jaki jest przyjmowana polityka ekologiczna i systemu raportowania o stanie realizacji programu ochrony środowiska, a także wymagania dotyczącego uchwalenia nowego programu ochrony środowiska.

Pomiar stopnia realizacji celów programu będzie odbywał się poprzez mierniki. Będą to mierniki związane z poszczególnymi celami. Niektóre z mierników są parametrami stanu środowiska w sytuacji, gdy cel programu odnosi się wprost do zasobu środowiskowego.

Tabela 9

Mierniki realizacji programu

Cel	Mierniki
Cel 1 Racjonalizacja zużycia energii, surowców i materiałów wraz ze wzrostem udziału wykorzystywanych zasobów odnawialnych - Racjonalizacja użytkowania surowców	% energii pozyskiwanej ze źródeł odnawialnych wielkość zużycia energii na jednostkę wytworzonego PKB
Cel 2 Zapewnienie odpowiedniej jakości użytkowej wód, racjonalizacja zużycia wody, kontrola pozwoleń - Zasoby wodne	jakość wód powierzchniowych; udział wód pozaklasowych jakość wód podziemnych; udział wód o bardzo dobrej i dobrej jakości (klasa Ia i Ib) długość sieci kanalizacyjnej udział mieszkańców korzystających z kanalizacji sanitarnej zużycie wody do celów bytowych na osobę wielkość pozwoleń wodnoprawnych
Cel 3 Zapewnienie wysokiej jakości powietrza, redukcja emisji gazów cieplarnianych i niszczących warstwę ozonową, zminimalizowanie uciążliwego hałasu i ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym - Powietrze atmosferyczne, Hałas, Promieniowanie elektromagnetyczne	poziom zanieczyszczenia powietrza poziom redukcji emisji gazów cieplarnianych i niszczących warstwę ozonową rozwiązanie problemu uciążliwości akustycznej dróg nr 880 i 881 długość zbudowanych ekranów akustycznych

Gminny Program Ochrony Środowiska Gminy Rożwienica

Cel	Mierniki
Cel 4 Ochrona powierzchni ziemi, w tym powierzchni biologicznie czynnej i gleb przed degradacją - Powierzchnia ziemi	% powierzchni zalesionej wielkość powierzchni zdegradowanej wielkość powierzchni zrekultywowanej i przywróconej do stanu właściwego
Cel 5 Zachowanie walorów i zasobów przyrodniczych z uwzględnieniem georóżnorodności i bioróżnorodności oraz rozwoju zasobów leśnych - Zasoby przyrodnicze	utworzone nowe obszary chronione liczba zagrożonych gatunków udział powierzchni lasów struktura wiekowa i gatunkowa drzewostanu powierzchnia nowych zalesień
Cel 6 Ochrona przed nadzwyczajnymi zagrożeniami środowiska oraz sprostanie nowym wyzwaniom, czyli zapewnienie bezpieczeństwa chemicznego i biologicznego -Bezpieczeństwo chemiczne i biologiczne	opracowane zewnętrzne plany operacyjno- ratownicze liczba zdarzeń o znamionach NZŚ wielkość szkód wyrządzonych przez NZŚ

Oprócz mierników wymienionych powyżej należy wskazać także mierniki społecznych efektów programu. Wśród wskaźników odczuć społecznych można wymienić:

- udział społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska
- ilość i jakość interwencji (wniosków) zgłaszanych przez mieszkańców
- liczba, jakość i skuteczność kampanii edukacyjno-informacyjnych

Stopień akceptacji działań i programu przez tzw. grupy wrażliwe, tj. dzieci, osoby starsze, osoby niepełnosprawne, osoby najbardziej zagrożone aktualnym stanem środowiska.

Gminny Program Ochrony Środowiska Gminy Rożwienica

Zarządzanie programem będzie się odbywać z wykorzystaniem instrumentów pozwalających na weryfikację w oparciu o wyniki monitorowania procesów zachodzących w szeroko rozumianym otoczeniu realizowanej polityki ekologicznej.

Instrumentarium służące realizacji powyższego wynika z ustaw Prawo ochrony środowiska, o zagospodarowaniu przestrzennym, o ochronie przyrody, o odpadach, Prawo geologiczne i górnicze, Prawo budowlane. Są to instrumenty prawne, finansowe i społeczne.

Instrumenty prawne

Do instrumentów prawnych należą:

- pozwolenia na wprowadzanie do środowiska substancji lub energii, w tym pozwolenia zintegrowane,
- decyzje zatwierdzające program gospodarki odpadami,
- koncesje geologiczne wydawane na rozpoznanie i eksploatację surowców mineralnych.

Ponadto bardzo ważnym instrumentem służącym właściwemu gospodarowaniu zasobami środowiska jest ocena oddziaływania na środowisko oraz plan zagospodarowania przestrzennego.

Szczególnym instrumentem prawnym stał się monitoring, czyli pomiar stanu środowiska. Prowadzony jest zarówno jako badania jakości środowiska, jak też w odniesieniu do ilości zasobów środowiskowych. Monitoring był zwykle zaliczany do instrumentów informacyjnych, jako bardzo ważna podstawa analiz, ocen czy decyzji. Obecnie, wprowadzenie badań monitoringowych jako obowiązujących przez zapisy w niektórych aktach prawnych czynią je instrumentem o znaczeniu prawnym.

Instrumenty finansowe

Do instrumentów finansowych należą:

- opłaty za korzystanie ze środowiska - za emisję zanieczyszczeń do powietrza, za pobór wody powierzchniowej i podziemnej, za odprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi, za zbieranie, transport i odzysk lub unieszkodliwianie odpadów komunalnych, za składowanie odpadów, za powierzchnię, z której odprowadzane są ścieki,
- administracyjne kary pieniężne,
- odpowiedzialność cywilna, karna i administracyjna,

Gminny Program Ochrony Środowiska Gminy Rożwienica

- kredyty i dotacje z funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej oraz innych funduszy,
- pomoc publiczna na ochronę środowiska w postaci preferencyjnych pożyczek i kredytów, dotacji, odroczeń, rozłożenia na raty i umorzeń płatności wobec budżetu państwa i funduszy ekologicznych, zwolnień i ulg podatkowych i in.

Instrumenty społeczne

Wśród instrumentów społecznych wyróżnić należy współdziałanie. Uzgodnienia i usprawnienia instytucjonalne są ważnym elementem skutecznego zarządzania realizującego zasady zrównoważonego rozwoju.

Narzędzia dla usprawniania współpracy i budowania partnerstwa, tzw. „uczenie się poprzez działanie”. Wśród nich istnieje podział na dwie kategorie wewnętrzne: pierwsza dotyczy działań samorządów, druga polega na budowaniu powiązań między władzami samorządowymi a społeczeństwem.

W pierwszej narzędziami są:

- doksztalcenie profesjonalne i systemy szkoleń,
- interdyscyplinarny model pracy,
- współpraca i partnerstwo w systemach sieciowych.

W drugiej:

- udział społeczeństwa w zarządzaniu poprzez systemy konsultacji i debat publicznych
- wprowadzanie mechanizmów, tzw. budowania świadomości (kampanie edukacyjne).

Narzędzia dla formułowania, integrowania i wdrażania polityk środowiskowych:

- środowiskowe porozumienia, karty, deklaracje, statuty
- strategie i plany działań
- systemy zarządzania środowiskiem
- ocena wpływu na środowisko
- ocena strategii środowiskowych.

Narzędzia włączające mechanizmy rynkowe w realizację zrównoważonego rozwoju:

- opłaty, podatki, grzywny (na rzecz środowiska),
- regulacje cenowe
- regulacje użytkowania

Gminny Program Ochrony Środowiska Gminy Rożwienica

- ocena inwestycji
- środowiskowe zalecenia dla budżetowania
- kryteria środowiskowe w procedurach przetargowych.

Narzędzia dla pomiaru, oceny i monitorowania skutków rozwoju zrównoważonego:

- wskaźniki równowagi środowiskowej
- ustalenie wyraźnych celów operacyjnych
- monitorowanie skuteczności procesów zarządzania.

Edukacja ekologiczna jest bardzo ważnym instrumentem społecznym wspomagającym wdrażanie programów ochrony środowiska. Głównym jej celem jest kształtowanie świadomości ekologicznej społeczeństwa oraz przyjaznych dla środowiska nawyków i codziennych postaw. W społeczeństwie zaczyna istnieć coraz większa potrzeba posiadania takiej wiedzy. W ciągu ostatnich dziesięciu lat obserwuje się znaczny rozwój edukacji ekologicznej. Rolę koordynującą tutaj odgrywają pozarządowe organizacje ekologiczne.

Podstawą skuteczności działań edukacyjnych jest rzetelne informowanie społeczeństwa nt. stanu środowiska np. poprzez wydawanie ogólnodostępnych raportów o stanie środowiska. Istotne jest także komunikowanie się ze społeczeństwem przy podejmowaniu decyzji o działaniach inwestycyjnych. Edukacja i informacja z komunikacją są ze sobą ściśle powiązane, bowiem dobra i właściwa informacja potęguje proces edukacji.

17. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU

Wdrażanie programu ochrony środowiska będzie możliwe między innymi dzięki stworzeniu sprawnego systemu finansowania ochrony środowiska. Podstawowymi źródłami finansowania działań proekologicznych są: fundusze ekologiczne, fundacje i programy pomocowe, własne środki inwestorów, budżety starostwa i gmin, oraz budżet centralny.

Specyfiką systemu finansowania ochrony środowiska w Polsce jest to, że większą część wydatków ponoszą przedsiębiorstwa oraz fundusze ekologiczne, natomiast udział środków z budżetu gmin, powiatów oraz z budżetu centralnego jest mała.

W najbliższych latach rola funduszy ekologicznych (przede wszystkim Narodowego i Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej) powinna polegać na

Gminny Program Ochrony Środowiska Gminy Rożwienica

koncentrowaniu środków na wspieranie inwestycji priorytetowych z punktu widzenia integracji z UE. Jednocześnie oczekuje się spadku udziału funduszy ochrony środowiska, ze względu na ogólną poprawę stanu środowiska, a co za tym idzie zmniejszenie wpływów z tytułu opłat i kar ekologicznych. Natomiast oczekuje się większego niż dotychczas zaangażowania środków pomocowych.

Jak wspomniano wcześniej, istotny ciężar finansowania inwestycji w infrastrukturze pozostanie na barkach gmin, często poprzez zaciąganie długu w bankach i w międzynarodowych instytucjach finansujących (np. EBOiR). Coraz częściej gminy podejmują decyzje o udzieleniu praw inwestorowi zewnętrznemu do wykonywania działań z zakresu ochrony środowiska poprzez spółki z udziałem gminy, który to udział jest gwarancją jej wpływu na decyzje podejmowane przez spółkę oraz na jakość świadczonych usług (por. ZUO Clean City w Mnichach).

Potencjalne źródła finansowania Programu

Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW) jest największą w Polsce instytucją finansującą przedsięwzięcia z dziedziny ochrony środowiska. Zakres działania Funduszu obejmuje finansowe wspieranie przedsięwzięć proekologicznych o zasięgu ogólnokrajowym oraz ponadregionalnym.

Podstawowymi formami finansowania zadań proekologicznych przez NFOŚiGW są preferencyjne pożyczki i dotacje, ale uzupełniają je inne formy finansowania, np. dopłaty do preferencyjnych kredytów bankowych, uruchamianie ze swych środków linii kredytowych w bankach czy zaangażowanie kapitałowe w spółkach prawa handlowego. NFOŚiGW administruje również środkami zagranicznymi przeznaczonymi na ochronę środowiska w Polsce, pochodzącymi z pomocy zagranicznej.

Dotacje udzielane są przede wszystkim na: edukację ekologiczną, przedsięwzięcia pilotowe dotyczące wdrożenia postępu technicznego i nowych technologii o dużym stopniu ryzyka lub mających eksperymentalny charakter, monitoring, ochronę przyrody, ochronę i hodowlę lasów na obszarach szczególnej ochrony środowiska oraz wchodzących w skład leśnych kompleksów promocyjnych, ochronę przed powodzią, ekspertyzy, badania naukowe, programy wdrażania nowych technologii, prace projektowe i studialne, zapobieganie lub

Gminny Program Ochrony Środowiska Gminy Rożwienica

likwidację nadzwyczajnych zagrożeń, utylizację i zagospodarowanie wód zasolonych oraz profilaktykę zdrowotną dzieci z obszarów zagrożonych.

Środki, którymi dysponuje NFOŚiGW, pochodzą głównie z opłat za korzystanie ze środowiska i administracyjnych kar pieniężnych. Przychodami Narodowego Funduszu są także wpływy z opłat produktowych oraz wpływy z opłat i kar pieniężnych ustalanych na podstawie przepisów ustawy - Prawo geologiczne i górnicze.

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Rzeszowie

Rolą wojewódzkich funduszy jest wspieranie finansowe przedsięwzięć proekologicznych o zasięgu regionalnym, a podstawowym źródłem ich przychodów są wpływy z tytułu opłat za korzystanie ze środowiska i administracyjnych kar pieniężnych.

W każdym województwie WFOŚiGW przygotowują na wzór NFOŚiGW listy zadań priorytetowych, które mogą być dofinansowywane z ich środków oraz zasady i kryteria, które będą obowiązywać przy wyborze zadań do realizacji.

Podstawowym źródłem ich przychodów są: wpływy z tytułu:

- opłat za składowanie odpadów i kar związanych z niezgodnym z przepisami prawa ich składowaniem
- opłat za gospodarcze korzystanie ze środowiska i wprowadzanie w nim zmian oraz za szczególne korzystanie z wód i urządzeń wodnych, a także z wpływów z kar za naruszanie warunków korzystania ze środowiska .

Dochodami WFOŚiGW mogą być także środki z tytułu:

- posiadania udziałów w spółkach,
- odsetek od udzielanych pożyczek,
- emisji obligacji,
- zysków ze sprzedaży i posiadania papierów wartościowych,
- zaciągania kredytów,
- oprocentowania rachunków bankowych i lokat,
- wpłat z innych funduszy,
- wpływów z przedsięwzięć organizowanych na rzecz ochrony środowiska i gospodarki wodnej,
- dobrowolnych wpłat, zapisów i darowizn osób fizycznych i prawnych,
- świadczeń rzeczowych i środków pochodzących z fundacji,
- innych dochodów określonych przez Radę Ministrów.

Gminny Program Ochrony Środowiska Gminy Rożwienica

Powiatowe i Gminne Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Powiatowe fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej (PFOŚiGW) utworzone zostały na początku roku 1999 wraz z utworzeniem powiatowego szczebla administracji państwowej. Fundusze te nie mają osobowości prawnej.

Dochodami PFOŚiGW są wpływy z:

- opłat za składowanie i magazynowanie odpadów i kar związanych z niezgodnym z przepisami prawa ich składowaniem lub magazynowaniem ,
- opłat za gospodarcze korzystanie ze środowiska a także z wpływów z administracyjnych kar pieniężnych .

Dochody PFOŚiGW przekazywane są na rachunek starostwa, w budżecie powiatu mają charakter działu celowego.

Obecnie środki powiatowych funduszy (zgodnie z poś, art.407) przeznacza się na wspomaganie działalności w zakresie określonym jak dla gminnych funduszy, a także na realizację przedsięwzięć związanych z ochroną powierzchni ziemi i inne zadania ustalone przez radę powiatu, służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej, wynikające z zasady zrównoważonego rozwoju, w tym na programy ochrony środowiska.

Konta funduszu gminnego zasilane są wpływami z:

- opłat i kar za usuwanie drzew i krzewów (100% tych wpływów),
- opłat za składowanie i magazynowanie odpadów i kar związanych z niezgodnym z przepisami prawa ich składowaniem lub magazynowaniem (50% tych wpływów),
- opłat za gospodarcze korzystanie ze środowiska a także z wpływów z administracyjnych kar pieniężnych (20% tych wpływów).

Gminne fundusze nie są prawnie wydzielone ze struktury organizacyjnej gminy, a więc podobnie jak PFOŚiGW nie mają osobowości prawnej i nie mogą udzielać pożyczek. Celem działania GFOŚiGW jest dofinansowywanie przedsięwzięć proekologicznych na terenie własnej gminy. Zasady przyznawania środków ustalane są indywidualnie w gminach.

Ekofundusz

Geneza Ekofunduszu sięga roku 1991, kiedy to Klub Paryski, zrzeszający państwa będące wierzycielami Polski, podjął decyzję o redukcji polskiego długu o 50%, pod warunkiem

Gminny Program Ochrony Środowiska Gminy Rożwienica

spłaty pozostałej części do roku 2010. Zaproponował też ewentualną dalszą, 10% redukcję długu, pod warunkiem przeznaczenia go na uzgodniony cel. Z kolei Rząd Polski zaproponował, aby te dodatkowe 10% długu można było przeznaczyć na wsparcie przedsięwzięć w ochronie środowiska.

Zgodnie ze statutem środki Ekofunduszu mogą być wykorzystane przede wszystkim w czterech sektorach uznanych za priorytetowe. Są nimi:

- zmniejszenie emisji gazów powodujących zmiany klimatu Ziemi (tzw. gazów cieplarnianych),
- ograniczenie transgranicznego transportu dwutlenku siarki i tlenków azotu z terytorium Polski,
- zmniejszenie zanieczyszczenia Morza Bałtyckiego,
- zachowanie bioróżnorodności polskiej przyrody.

Od roku 1998 jednym z priorytetów w działaniach Ekofunduszu stała się również gospodarka odpadami. Fundacja wspiera najbardziej efektywne i nowatorskie przedsięwzięcia związane z utylizacją i unieszkodliwianiem odpadów oraz z rekultywacją gleb skażonych.

Ekofundusz udziela wsparcia finansowego jedynie w formie bezzwrotnej dotacji. Z reguły wynosi ona 10-30% kosztów projektu. W wyjątkowych przypadkach, gdy inwestorem jest instytucja budżetowa lub organ samorządowy, dotacja ta może sięgać 50%, a w ochronie przyrody, gdy partnerem Ekofunduszu jest społeczna organizacja pozarządowa - nawet 80%.

Banki

Coraz więcej banków wykazuje zainteresowanie inwestycjami w zakresie ochrony środowiska. Dzięki współpracy z funduszami ochrony środowiska i gospodarki wodnej rozszerzają one swoją ofertę kredytową o kredyty preferencyjne przeznaczone na przedsięwzięcia proekologiczne oraz nawiązują współpracę z podmiotami angażującymi swoje środki finansowe w ochronie środowiska (fundacje, międzynarodowe instytucje finansowe). Kredyty preferencyjne pochodzą ze środków finansowych gromadzonych przez banki, zaś fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej udzielają dopłat do wysokości oprocentowania. W ten sposób ulega obniżeniu koszt kredytu dla podejmującego inwestycje proekologiczne. Banki uruchamiają też linie kredytowe w całości ze środków funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej i innych instytucji.

Szczególną rolę na rynku kredytów na inwestycje proekologiczne odgrywa Bank Ochrony Środowiska. Oferuje on najwięcej środków finansowych w formie preferencyjnych kredytów

Gminny Program Ochrony Środowiska Gminy Rożwienica

i dysponuje zróżnicowaną ofertą dla prywatnych i samorządowych inwestorów, a także osób fizycznych.

Ważne miejsce na rynku kredytów ekologicznych zajmują także międzynarodowe instytucje finansowe, a w szczególności Bank Światowy i Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju.

Programy pomocowe Unii Europejskiej

Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa

Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (ARiMR) w rozwoju przedsiębiorczości na wsi spełnia rolę znaczącą. ARiMR bierze udział we wspieraniu rozwoju przedsiębiorczości wiejskiej poprzez:

- dopłaty do oprocentowania kredytu w ramach linii na realizację przedsięwzięć inwestycyjnych w rolnictwie, przetwórstwie rolno-spożywczym i usługach dla rolnictwa
- realizację przedsięwzięć objętych branżowym programem restrukturyzacji i modernizacji mleczarstwa
- realizację przedsięwzięć objętych branżowym programem restrukturyzacji i modernizacji produkcji mięsa
- wspieranie realizacji przedsięwzięć inwestycyjnych tworzących nowe, stałe miejsca pracy w działalnościach pozarolniczych w gminach wiejskich oraz gminach miejsko-wiejskich gwarantujących zatrudnienie ludności wiejskiej
- wspieranie rozwoju usług mechanizacyjnych w ramach realizacji branżowego programu wspólnego użytkowania maszyn rolniczych
- udzielanie rolnikom zainteresowanym prowadzeniem działalności agroturystycznej w gospodarstwie rolnym pomocy finansowej w formie dopłat do oprocentowania kredytu w ramach linii na realizację przedsięwzięć inwestycyjnych w rolnictwie, przetwórstwie rolno-spożywczym i usługach dla rolnictwa
- pożyczki na tworzenie nowych miejsc pracy w działalnościach pozarolniczych
- dofinansowanie działalności związanej z podnoszeniem kwalifikacji zawodowych

W momencie przystąpienia do Unii Europejskiej Polska straci możliwość korzystania z funduszy przedakcesyjnych, lecz zyska dostęp do znacznie większych funduszy strukturalnych Unii i Funduszu Spójności (www.cie.gov.pl lub www.ukie.gov.pl), przeznaczonego na wsparcie rozwoju transportu i ochrony środowiska.

Gminny Program Ochrony Środowiska Gminy Rożwienica

Unia Europejska (UE) przewiduje udzielenie Polsce pomocy na rozwój systemów infrastruktury ochrony środowiska poprzez instrumenty takie jak fundusze strukturalne i Fundusz Spójności (FS). Na lata 2004 - 2006 UE przewiduje transfer środków finansowych na poziomie 13,8 mld EURO, z czego ponad 4,2 mld na realizację projektów z Funduszu Spójności. Planowane działania strukturalne będą ujęte w Narodowym Planie Rozwoju (NPR). Przewidziane środki inwestycyjne w ramach NPR wynoszą 23 mld. EURO (13,8 mld z funduszy strukturalnych UE, ok. 6,2 mld EURO krajowe środki publiczne i ok. 3 mld. z sektora prywatnego, jeżeli będzie beneficjentem funduszy europejskich). Jednym z priorytetów NPR na lata 2004 – 2006 jest: ochrona środowiska i racjonalne wykorzystanie zasobów środowiska. Priorytet ten będzie realizowany przez:

- część środowiskową Funduszu Spójności – 2,6 - 3,1 mld EURO (2,1 mld EURO wkład UE),
- Sektorowy Program Operacyjny: Ochrona środowiska i gospodarka wodna – 643 mln EURO (516 mln EURO środki Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego - ERDF),
- inne programy operacyjne (szczególnie Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego – ZPORR).

Cel strategii dla Funduszu Spójności to wsparcie podmiotów publicznych w realizacji działań na rzecz poprawy stanu środowiska będące realizacją zobowiązań Polski wynikających z wdrażania prawa ochrony środowiska Unii Europejskiej, poprzez dofinansowanie:

- realizacji indywidualnych projektów,
- programów grupowych z zakresu ochrony środowiska,
- programów ochrony środowiska rządowych i samorządowych.

Jednym z kryteriów uzyskania środków finansowych z Funduszu Spójności jest wielkość projektu, a mianowicie łączna wartość projektu powinna przekraczać 10 mln EURO. Projekty o takiej wartości są w stanie zorganizować głównie średnie lub duże miasta bądź np. związki miast czy gmin.

Priorytetem 3 FS jest racjonalna gospodarka odpadami komunalnymi. Przewidziana kwota środków finansowych na ten priorytet z UE wynosi 390,2 mln EURO (przy założeniu 19 % udziału środków krajowych). Fundusze te ukierunkowane będą na finansowanie konkretnych inwestycji, których wyniki są zgodne z zapisami Dyrektywy Rady 91/156/EEC.

Priorytetem 2 w Sektorowym Programie Operacyjnym - Ochrona środowiska i gospodarka wodna jest Ochrona środowiska na obszarach zanieczyszczonych. Działanie 4 dotyczy

Gminny Program Ochrony Środowiska Gminy Rożwienica

zagospodarowania odpadów niebezpiecznych. W ramach tego priorytetu realizowane będą zadania, których nie można dofinansować z Funduszu Spójności. Wsparcie finansowe dotyczyć będzie, także podmiotów niepublicznych. Na ten priorytet przeznaczono 127 mln EURO.

W ramach ZPORR wsparcie zostanie udzielone szerokiej gamie projektów z zakresu ochrony środowiska. Pomoc z zasobów funduszy strukturalnych i państwowych będzie udzielana głównie na projekty jednostek samorządu terytorialnego realizowane w powiązaniu ze wsparciem udzielanym dla wzmocnienia potencjału rozwojowego regionów. Wydatki w ramach działań wyniosą nie więcej niż 633,1 mln EURO, z tego wsparcie ze środków Funduszy Strukturalnych wyniesie 411,56 mln EURO, z czego ok. 70 % zostanie przeznaczone na ochronę wód i gospodarkę wodną. W ramach działań dotyczących gospodarki odpadami na dofinansowanie mogą liczyć projekty ograniczający wpływ składowanych odpadów na powietrze atmosferyczne, wody i glebę poprzez:

- modernizację istniejących wysypisk komunalnych,
- budowę zakładów unieszkodliwiania odpadów (kompostownie, spalarnie),
- wprowadzenie na szeroką skalę systemu powtórnego zagospodarowania odpadów,
- regionalne programy likwidacji niebezpiecznych i dzikich składowisk.

Beneficjentem końcowym w ramach działań będą samorządy wojewódzkie, powiatowe i gminne.

Godzi się nadmienić, że:

- kontynuacją funduszu przedakcesyjnego ISPA będzie Fundusz Spójności
- Fundusz przedakcesyjny PHARE zastąpi Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (ERDF)
- fundusze strukturalne będą wdrażane wyłącznie na poziomie krajowym
- Fundusz Spójności umożliwia realizację zadań władz publicznych w ochronie środowiska i jego beneficjentami są samorządy terytorialne, związki gmin oraz przedsiębiorstwa komunalne
- Fundusz Spójności wspiera zadania inwestycyjne w zakresie gospodarki wodno – ściekowej, gospodarki odpadami, ochrony powietrza, rekultywacji terenów zdegradowanych oraz działań przeciwpowodziowych o wartości ponad 10 mln euro, a pomoc wynosi do 80 – 85 % kosztów inwestycji (minimum 15 – 20 % musi być pokryte z budżetu gmin).

Gminny Program Ochrony Środowiska Gminy Rożwienica

Można starać się o preferencyjny kredyt lub pożyczkę z NFOŚiGW lub z WFOŚiGW według schematu w tabeli 55 względnie kredyt z banków (Bank Ochrony Środowiska, Europejski Bank Inwestycyjny, Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju).

Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego – Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego (ZPORR) może finansować inwestycje środowiskowe samorządów terytorialnych w następujących działaniach:

- „Rozwój obszarów wiejskich” dla inwestycji lokalnych dla wsi i miast do 25 tys. mieszkańców
- „Infrastruktura ochrony środowiska” dla większych inwestycji infrastrukturalnych o znaczeniu regionalnym.

Pomoc z zasobów ERDF będzie udzielana jednostkom samorządu terytorialnego (gminom, powiatom, województwom) lub działającym w ich imieniu jednostkom organizacyjnym. Projekty zgłaszane (wspólnie z jednostkami samorządowymi) do finansowania muszą być zgodne ze strategią rozwoju województwa i realizowane w szczególności na obszarach cennych przyrodniczo. W zakresie poddziałania „Budowa lub modernizacja urządzeń do odprowadzania i oczyszczania ścieków” preferowane będą inwestycje realizowane na obszarze gminy lub powiatu o niskim stopniu wyposażenia w sieci kanalizacyjne. Procedurę aplikacyjną do ERDF poprzez Urząd Marszałkowski zawiera tabela 38. Dla samorządów jako odbiorców pomocy najistotniejszym programem jest Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego (ZPORR), w ramach którego mogą być finansowane inwestycje środowiskowe z ERDF, a mianowicie:

- zaopatrzenie w wodę
- oczyszczanie ścieków
- zagospodarowanie odpadów
- poprawa jakości powietrza
- zapobieganie powodziom.

Gminny Program Ochrony Środowiska Gminy Rożwienica

Tabela 10

Schemat przepływu wniosku wstępnego i Aplikacji do Funduszu Spójności

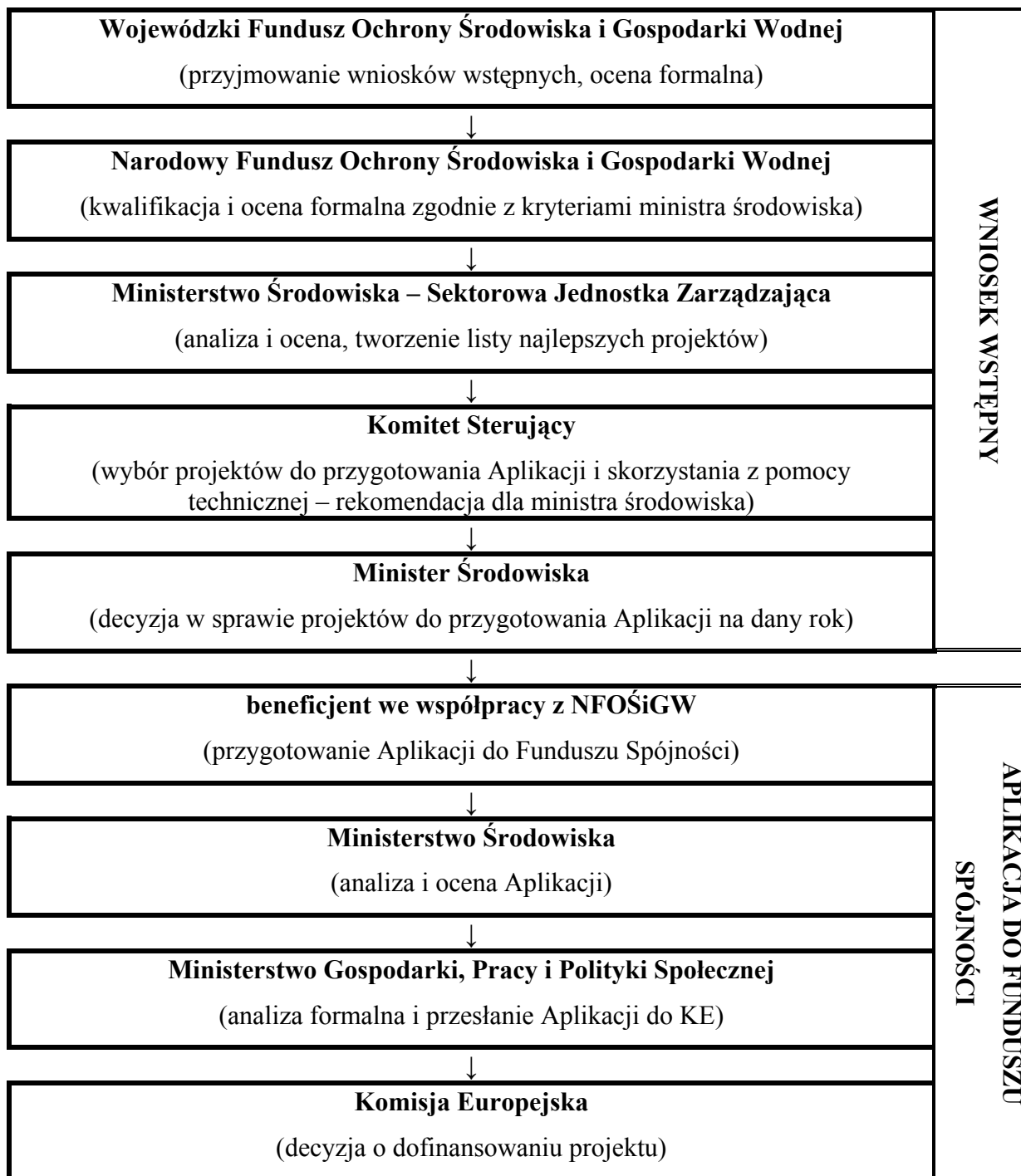

Tabela 11

Szczegółowe rodzaje inwestycji w działaniu „Rozwój obszarów wiejskich”

Działanie	Poddziałanie	Rodzaje kwalifikujących się projektów
Rozwój obszarów wiejskich	Budowa lub modernizacja urządzeń do odprowadzania i oczyszczania ścieków	• sieci kanalizacyjne, w tym podłączenie do sieci indywidualnych użytkowników • oczyszczalnie ścieków • inne urządzenia do oczyszczania, gromadzenia, odprowadzania i przesyłania ścieków
	Budowa lub modernizacja urządzeń zaopatrzenia w wodę	• sieci wodociągowe • ujęcia wody (w tym ochrona ujęć i źródeł wody pitnej) • urządzenia służące do gromadzenia, przechowywania i uzdatniania wody • urządzenia regulujące ciśnienie wody
	Budowa lub modernizacja urządzeń zaopatrzenia w energię	• urządzenia zaopatrzenia w energię • lokalne systemy pozyskiwania energii z alternatywnych źródeł (energia wiatrowa, wodna, słoneczna, energia uzyskiwana z wykorzystania biomasy) • lokalne sieci elektroenergetyczne (reelektryfikacja) • gminne systemy oświetlenia ulic
	Gospodarka odpadami stałymi	• budowa, modernizacja i rekultywacja składowisk odpadów stałych • budowa lub modernizacja miejsc utylizacji opakowań i nieużytych środków ochrony roślin • likwidacja dzikich wysypisk • kompleksowe systemy zagospodarowania odpadów na poziomie lokalnym, obejmujące m.in. odbiór posegregowanych odpadów od mieszkańców, odzyskiwanie surowców wtórnych, recykling, kompostowanie odpadów organicznych itp.

Gminny Program Ochrony Środowiska Gminy Rożwienica

Tabela 12

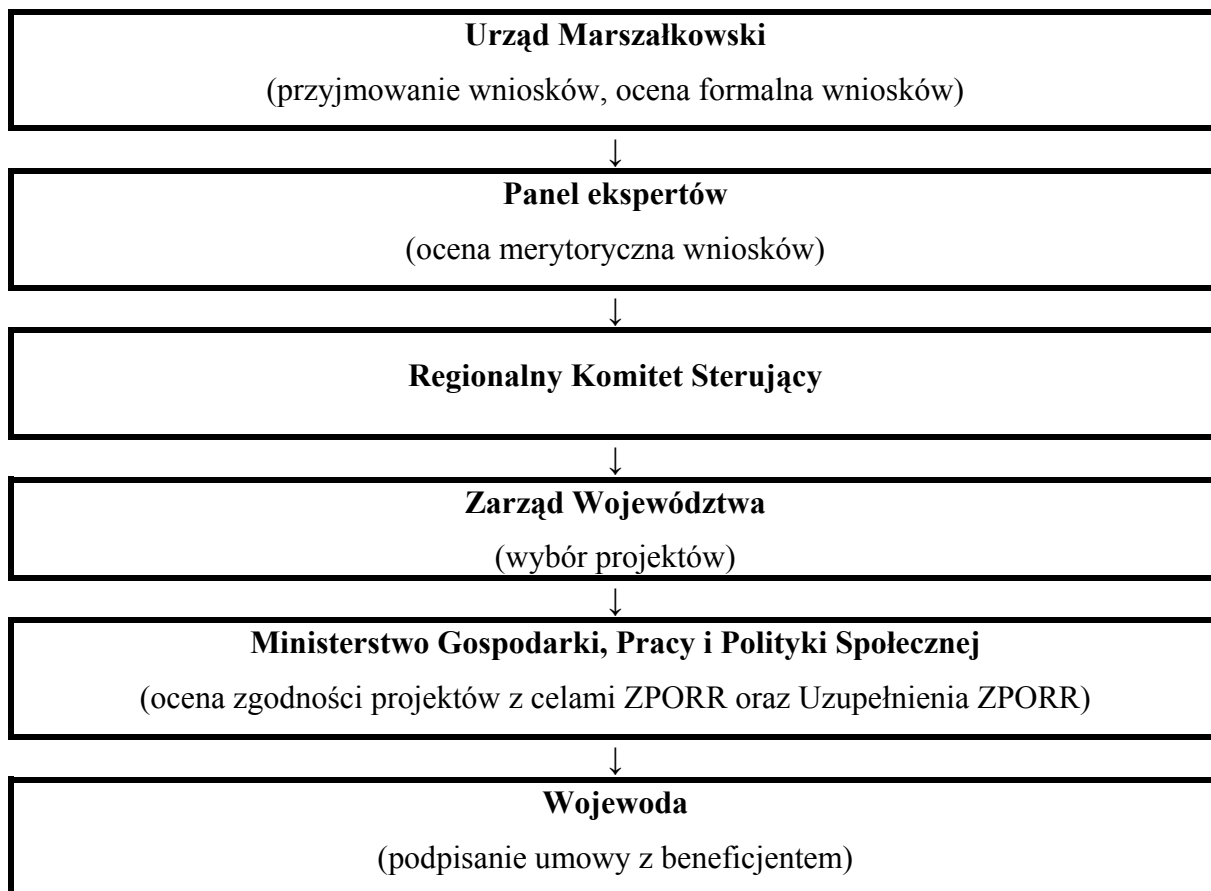
Szczegółowe rodzaje inwestycji w działaniu „Infrastruktura ochrony środowiska”

Działanie	Poddziałanie	Rodzaje kwalifikujących się projektów
Infrastruktura ochrony środowiska	Zaopatrzenie w wodę i oczyszczanie ścieków	• budowa i modernizacja sieci wodociągowych • budowa i modernizacja sieci kanalizacyjnych • budowa i modernizacja stacji uzdatniania wody • budowa i modernizacja oczyszczalni ścieków • budowa zbiorników umożliwiających pozyskanie wody pitnej
	Zagospodarowanie odpadów	• organizacja i wdrażanie systemów selektywnej zbiórki odpadów i recyklingu • wdrażanie systemowej gospodarki odpadami komunalnymi (m.in. budowa sortowni, kompostowni, obiektów termicznej, termiczno – chemicznej i fizycznej (mechanicznej) utylizacji odpadów; budowa nowych, modernizacja istniejących i rekultywacja nieczynnych składowisk; likwidacja „dzikich” wysypisk) • budowa i modernizacja spalarni odpadów niebezpiecznych
	Poprawa jakości powietrza	• modernizacja i rozbudowa miejskich systemów ciepłowniczych i wyposażenie ich w instalacje ograniczające emisje zanieczyszczeń pyłowych i gazowych do powietrza • przekształcenie istniejących systemów ogrzewania obiektów publicznych w systemy bardziej przyjazne dla środowiska, w szczególności ograniczenie niskiej emisji
	Zapobieganie powodziom	• regulacja cieków wodnych (pogłębianie, zapory, stabilizacja brzegów, prace remontowe w korytach rzecznych itd.) • tworzenie polderów • budowa i modernizacja wałów przeciwpowodziowych wraz z drogami dojazdowymi • budowa i modernizacja małych zbiorników retencyjnych i stopni wodnych w ramach tzw. małej retencji
	Wsparcie zarządzania ochroną środowiska	• opracowanie baz danych dotyczących lasów, jakości gleb, wód, powietrza • tworzenie systemów pomiaru zanieczyszczeń powietrza w miastach oraz systemów informowania mieszkańców o poziomie zanieczyszczeń powietrza • utworzenie sieci stacji kontrolnych i ostrzegawczych w zakresie jakości wód • tworzenie map terenów zalewowych
	Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii	• budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury służącej do produkcji i przesyłu energii odnawialnej (energia wiatrowa, wodna, geotermalna, ogniwa słoneczne, biomasa)

Tabela 13

Tryb rozpatrywania wniosków

18. SYSTEM EDUKACYJNO – INFORMACYJNY

Jednym z ważniejszych warunków realizacji Programu jest wysoka świadomość społeczeństwa, które powinno brać aktywny udział w ochronie zasobów przyrody. Dlatego też należy prowadzić odpowiednie działania, których celem będzie zmiana dotychczasowego postępowania mieszkańców oraz przyjeżdżającym turystów w zakresie korzystania z zasobów przyrody i gospodarowania nimi. .

Strategia prowadzenia kampanii

Do głównych zadań kampanii należą:

- przegląd istniejących na terenie gminy materiałów, których celem jest podnoszenie świadomości społeczeństwa,
- przygotowanie kampanii na rzecz podniesienia świadomości społeczeństwa,
- identyfikacja problemów, których nie omawiają dostępne materiały informacyjne,
- opracowanie dodatkowych materiałów informacyjnych,
- wprowadzenie w życie powyższej kampanii.

Elementy kampanii

Strategia prowadzenia kampanii składa się z następujących elementów:

- krótka kampania (6 miesięcy) opracowana w celu osiągnięcia największych i najwcześniej dostrzegalnych efektów,
- program podstawowy (2 lata),
- program długoterminowy (10 lat i więcej).

Rodzaje kampanii podnoszenia świadomości społecznej

Istnieją różne rodzaje kampanii podnoszenia świadomości społecznej, wśród których można wyróżnić: kampanię „fali nośnej”, kampanie tematyczne, akcje podejmowane w ramach kampanii.

Kampania „fali nośnej” dotyczy problemu środowiska jako całości, nie zaś tylko jednego jego aspektu. Jest przewidziana do popierania „przyjaznych środowisku” wartości i wymogów wśród społeczeństwa. Można ją stosować dla szerokiej opinii publicznej.

Kampanie tematyczne mogą przekazywać wiedzę dotyczącą pewnych aspektów problemów środowiskowych lub zachęcać do bardziej świadomych zachowań.

Bazując na płaszczyźnie stworzonej w czasie powyższych kampanii, można podejmować akcje dotyczące np. selektywnej zbiórki odpadów niebezpiecznych pochodzących z gospodarstw domowych, nawożenia rolniczego.

Gminny Program Ochrony Środowiska Gminy Rożwienica

Tematy szkoleń

Kampanie powinny być kierowane do poszczególnych grup wiekowych i społecznych:

- dzieci,
- dorośli:
- osoby odpowiedzialne za decyzje polityczne,
- kadra techniczna biorąca udział w realizacji programu

Tematy szkoleń powinny być dobrane do ww. grup przy uwzględnieniu ich specyfiki, np.:

Temat	Grupa
Ochrona środowiska naturalnego	dzieci i dorośli
Wspólna odpowiedzialność za stan środowiska	dzieci i dorośli
Trucizny w śmieciach domowych	dzieci i dorośli
Nadmierne opakowania	dzieci, dorośli i producenci
Zapobieganie powstawaniu odpadów	dzieci i dorośli
Recykling	dorośli i dzieci
Czysta produkcja	dorośli
Idea czystego regionu	dzieci i dorośli
Konieczność zachowania surowców i paliw naturalnych	dzieci i dorośli
Tworzenie obszarów chronionych, ścieżek edukacyjnych	dzieci i dorośli
Zanieczyszczenie powietrza - zanieczyszczenia naturalne i antropogeniczne - działania proekologiczne	dzieci i dorośli
Zanieczyszczenia wód - zanieczyszczenia fizyczne - zanieczyszczenia chemiczne - proces migracji ścieków w wodach - konkretne działania proekologiczne	dzieci i dorośli

Gminny Program Ochrony Środowiska Gminy Rożwienica

Zanieczyszczenie gleb	dzieci i dorośli
Hałas i promieniowania elektromagnetyczne	dzieci i dorośli
Ochrona przyrody - bogactwo przyrodnicze gminy - planowane formy ochrony przyrody - korzyści płynące z ochrony przyrody	dzieci i dorośli

Wybór formy przekazu

Formy przekazu dzielą się na: materiały drukowane, materiały audiowizualne i imprezy promocyjne.

1. Materiały drukowane nie wymagające dużych nakładów:

- krótkie materiały drukowane, takie jak ulotki, ulotki typu „pytania i odpowiedzi”, zestawienia faktograficzne, wkładki i broszury, zwykłe obwieszczenia i powiadomienia służb komunalnych;
- publikacje w prasie i wydawnictwach periodycznych, takie jak: artykuły, komentarze, stałe rubryki, wywiady, listy do redakcji, artykuły redakcyjne;
- materiały dla prasy: komunikaty, powiadomienia i obwieszczenia służb komunalnych;
- plakaty;
- obszerne, starannie wydrukowane broszury, biuletyny, opracowania, raporty i monografie;
- opracowane graficznie obwieszczenia służb komunalnych;
- materiały kształceniowe: programy nauczania, materiały samokształceniowe, materiały dla nauczycieli;
- okolicznościowe pamiątki (znaczki, długopisy, teczki z nadrukami itp.).

2. Materiały audiowizualne:

- wywiady dla radia i telewizji;
- pokazy przezroczy;
- ogłoszenia służb komunalnych w radiu i telewizji;
- filmy;
- wystawy.

3. Imprezy promocyjne:

- konferencje prasowe;

Gminny Program Ochrony Środowiska Gminy Rożwienica

- wizyty oficjalne;
- zebrania mieszkańców;
- imprezy specjalne (festiwale, akcje);
- warsztaty, seminaria, konferencje.

Każda z proponowanych form posiada swoją specyfikę, swoje zalety i wady. Często, wybór formy przekazu jest wyborem pomiędzy jej przydatnością, a możliwościami finansowymi.

Koszty przekazu

Przed wyborem formy przekazu należy wstępnie oszacować koszty. Koszty te możemy podzielić na:

- koszty osobowe,
- koszty materiałów i usług,
- koszty ogólne i administracyjne.

Na koszty osobowe składają się wynagrodzenia wypłacane własnym pracownikom oraz osobom zatrudnionym na umowy zlecenie. Duże koszty osobowe wynikają z faktu, że zaangażowanie pracowników do przygotowania programu informacyjnego często wymaga od nich pracy po godzinach (szczególnie przy realizacji dużych imprez).

Na koszty usług składają się:

- kopiowanie materiałów,
- drukowanie,
- napisanie tekstów,
- formatowanie tekstu i przygotowanie do druku,
- projekt grafiki,
- usługi pocztowe,
- usługi transportowe,
- usługi wideo,
- konsultacje w sprawach technicznych, w sprawach informowania społecznego,
- usługi telekomunikacyjne,
- sporządzenie listy adresowej (ewentualne korzystanie z bazy danych),
- usługi turystyczne,
- nagłośnienie i oświetlenie imprezy,
- reklama w mediach komercyjnych,
- usługi gastronomiczne,

Gminny Program Ochrony Środowiska Gminy Roźwienica

- usługi hotelarskie,
- wynajęcie obiektów,
- wynajęcie sprzętu (komputerów, rzutnika, tablic do prezentacji, rzutnika przezroczysty).

Na koszty materiałowe składają się:

- papier,
- filmy,
- materiały potrzebne do dekoracji,
- drobne upominki dla uczestników,
- żywność i napoje.

Partnerzy w programach informacyjnych

Współpraca ze szkołami

Szkoły są dobrymi partnerami w programach informacyjnych, ponieważ nastawione są na szerzenie oświaty, a poza tym skupiają społeczność lokalną. Dyrektorzy szkół i nauczyciele często pełnią rolę liderów lokalnej społeczności i ich autorytet może być ważny, szczególnie przy poruszaniu kwestii potrzebnych lecz niepopularnych. Szkoły są ponadto dobrymi partnerami w programach informacyjnych ponieważ:

- mogą być miejscem rozpowszechniania materiałów informacyjnych,
- wyposażone są w sprzęt, który może być pomocny w przygotowaniu materiałów informacyjnych (komputery, kserokopiarki),
- są miejscem funkcjonowania różnych kół zainteresowań, które mogą czynnie uczestniczyć w przygotowaniu materiałów informacyjnych,
- są źródłem ekspertów w dziedzinie edukacji,
- uczniowie mogą pomagać przy realizacji programów, ankiet itp.

Współpraca z organizacjami pozarządowymi

Władze samorządowe powinny mieć dokładną listę instytucji pozarządowych działających na terenie gminy. Gdy zamierzenia gminy będą zbieżne z interesami tych organizacji, aktywnie pomogą one w kształtowaniu i realizacji programu informacyjnego. Poniżej podano możliwe formy współpracy z instytucjami pozarządowymi:

- doradztwo w sprawach merytorycznych i w sprawach przekazu informacji - organizacje pozarządowe współpracują ze znanymi ekspertami, dysponują bazami danych na temat specjalistów, mają doświadczenie w docieraniu do odbiorców;

Gminny Program Ochrony Środowiska Gminy Rożwienica

- wsparcie finansowe lub współpraca w finansowaniu projektu - niektóre organizacje posiadają fundusze przeznaczone na informowanie i mogą uczestniczyć w kosztach projektu;
- ocena przekazu - w chwili gdy materiał został przygotowany może być przetestowany na członkach organizacji pozarządowej;
- udostępnianie kanałów informacyjnych - dysponują listami adresowymi, są dystrybutorami różnego typu materiałów i biuletynów, mogą pomagać w roznoszeniu materiałów informacyjnych;
- działania równoległe - niektóre informacje mogą być publikowane w biuletynach organizacji pozarządowych.

Zestawienie przykładowych działań w zakresie edukacji

Poniżej zestawiono przykładowe działania w zakresie edukacji materiałów informacji społecznej:

1. Druk materiałów informacyjnych.
2. Produkcja filmów reklamowych i szkoleniowych.
3. Szkolenia dla:
 - przedstawicieli gmin,
 - przedstawicieli Rad Osiedli,
 - nauczycieli szkół podstawowych i ponadpodstawowych,
4. Odczyty i wystawy poświęcone problematyce odpadów niebezpiecznych.
5. Konkursy dla przedszkolaków na „rysunek ekologiczny”.
6. Konkursy dla szkół i turystów:
 - najładniejszy plakat ekologiczny,
 - największa ilość zebranych baterii.
7. Sympozjum: odpady niebezpieczne w strumieniu odpadów komunalnych.